

על הצדיקים ועל החסידים

אהבת השי"ת
מידות טובות
פרשת השבוע
אלומות אור
מרבתינו צדיקי עולם
פרשת נח | תשפ"ז

נשמתי רועדת

הגאון רבי ראובן אלבז שליט"א
על זיכוי הרבים

אֵלֶּה תּוֹלְדֹת נָח אִישׁ צָדִיק (א)

כל אימת שאני מתבונן בדברים הללו, נשמתי רועדת. אני מפחד, האם אכן מנצלים אנו די הצורך את הכוחות שקיבלנו מהקב"ה, ומקדישים אותם למען כלל ישראל, או שאנחנו דואגים רק לעצמנו, בבחינת "שלום עליך נפשי", ולא מתמסרים להצלתם של בני הדור המשוועים לעזרה. מי לנו גדול ממרן רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל, שהקדיש כל כך הרבה מזמנו היקר להשיב לב אבות על בנים ולב בנים על אבותם. בעיני מרן היה הזמן הדבר היקר ביותר על אדמות! הוא ניצל כל רגע ללימוד התורה, כל שניה הייתה יקרה בעיניו מפז רב!

הכתבה המלאה בעמודים 8-9 <<<

כיצד נשאר נח שלם בדעתו ושכלו...
וכל אחד ידמה לעצמו, כיצד הוא היה
נראה אחרי שנה כזאת, והרי את מיטב
רופאי הנפשות היו צריכים להזעיק אליו

הגה"צ רבי אלימלך בידרמן שליט"א

טובע במים הזדונים, ותיבה חתומה זאת היא היא 'מגן ומושיע' עבורו, בוודאי היה שש ושמח בכל רגע על ש'זכה' להיות חתום ונעול תחת מסגר ובריה, וכל עבודתו ויגיעתו שמה היו לו למשיב נפש, בודעו כי רק כך תנצל נפשו... כיו"ב, יכירו בניו וידעו, כי כל מצב הנראה להם כ'בית האסורים' וקושי נורא, כל 'מסגר' ועמל אינו אלא לטובתם הגמורה, להצילם ממים הזדונים למען חיותם כהיום הזה בזה ובבא.

שהקב"ה 'מגין' עליו
ולא סוגר עליו

והעירני ת"ח אחד שיש ללמוד זאת מהכתוב בפרשתן (ז טז) 'ויסגור ה' בעדו', ובתרגום 'ואגין ה' עלוהי', הרי לך כי פעמים נראה לאדם שהקב"ה סגר בעדו מכל צד ואופן, וח"ו חשך עליו עולמו, אך אדרבה, ב'תרגום' הדבר יתגלה לו שהקב"ה 'מגין' עליו, ולא סוגר עליו ומחשיך חלילה (כידוע שהתרגום אינו מפרש 'לשון' המקרא, כי אם את תוכן הענין).

(באר הפרשה נח תשפ"ז)

וַיִּשְׁאָר אַף נֹחַ וְאִשְׁרָא אֹתוֹ בַּתְּבָה (ו)

הנה נח הצדיק יושב כשנה תמימה סגור ומסוגר בתיבה סגורה וחתומה, בו תרמוש כל חיתו יער, חיות טובות ורעות, ועליו להאכילם ולהשקותם במשך כל היום והלילה, והוא ממש כיושב ב'בית האסורים' כשהוא משמש ב'עבודות שירות', ולכאורה כיצד נשאר שלם בדעתו ושכלו... וכל אחד ידמה לעצמו, כיצד הוא היה נראה אחרי שנה תמימה כזאת, והרי את מיטב רופאי הנפשות (פסיכולוגים) היו צריכים להזעיק אליו, וכולי האי ואולי... אבל האמת תורה דרכה, כי כל זה אינו אלא בזמנים כתיקונם, לא כן גבי נח, שידע היטב שהמבול משתולל בחוצות, כל העולם

מדוע אכן ברא הקדוש ברוך הוא מפלצת שכזאת הנקראת יצר-הרע, שהאדם אינו יכול לעמוד כנגדו ולהימלט ממלתעות שיניו בכוחות עצמו, מבלי סייעתא דשמיא?

הגה"צ רבי יצחק קולדצקי שליט"א - לחיות עם הבורא יתב' כל הזמן

כִּי יֵצֵר לֵב הָאָדָם רַע מִנַּעֲרֹו (ה)

חז"ל אומרים (סוכה נב): "אמר רבי שמעון בן לקיש: יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום ומבקש להמיתו, שנאמר 'צופה רשע לצדיק ומבקש להמיתו', ואלמלא הקדוש ברוך הוא שעוזר לו - אינו יכול לו, שנאמר 'השם לא יעזבנו בידו ולא ירשיענו בהישפטו'".

תָּמָה מֵרֵן הַגָּאוֹן הַצַּדִּיק רַבִּי יִצְחָק בִּלְאָזֵר מִפֶּטְרִבּוֹרֵג זצ"ל בִּסְפָרוֹ 'כּוֹכְבֵי אוֹר' (סימן ט'), בִּשְׁם רַבּוֹ אֲבִי תְנוּעַת הַמוֹסֵר מֵרֵן הַגָּאוֹן הַצַּדִּיק רַבִּי יִשְׂרָאֵל סְלָאֲנֵטֵר זצ"ל - מִדּוּעַ אֲכֵן בִּרְאָה הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מִפְּלִצַּת שִׁכְזָאת הַנִּקְרָאת יֵצֶר-הָרַע, שֶׁהָאָדָם אֵינוֹ יֹכֵל לִגְבוֹר עָלָיו בַּכּוּחוֹת עֲצָמוֹ, מִבְּלִי סִייעָתָא דִּשְׁמַיָּא? כֵּךְ לִשְׁוֹנוֹ: "וּלְכַאוּרָה יִפְלֵא מֵאֵד, לֵאזִיזָה תְּכִלִּית בִּרְאָה הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת הָאָדָם בְּאוֹפֵן זֶה, אֲשֶׁר לֹא יִהְיֶה הַכַּח בִּידּוֹ לִנְצַח אֶת יֵצֶר-הָרַע בְּלִתִּי עֶזֶר מֵעַם הַשֵּׁם? וּמִדּוּעַ נִתֵּן הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לִיֵּצֶר-הָרַע אֶת הַכַּח וְהַעֲזֹז עַד כִּי לֹא יֹכֵל הָאָדָם לִבְדּוֹ לִנְצַחוֹ כִּי אִם בְּעֶזֶר הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא? מֵה פְּרִי הַתּוֹעֵלֶת מִזֶּה?" וּמֵיִשֵּׁב פְּלִיאָה זֹכֵר: כִּי מִלְּבַד זֹאת שֶׁהַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא צִוּוּהוּ אוֹתָנוּ לְשׁוֹם מִבְּטַחְנוֹ בּוֹ, גַּם צִוּוּנוּ לְהִתְפַּלֵּל לִפְנֵי. הַגֵּם שֶׁלְכַאוּרָה עַל פָּנָיו זֶה נִשְׁמַע חוֹסֵר נִימוֹס וְדֶרֶךְ-אַרְץ לְהַפְצִיר וּלְבַקֵּשׁ מִמִּי שֶׁבְּכָל מְקָרָה נֹתֵן כִּסְדֵּר מִעֲצָמוֹ וּמִרְצוֹנוֹ. נִצִּיר לְעֲצָמָנוּ, כּוֹתֵב רַבִּי אִיצְלָה, שֶׁאָדָם יֹדַע שִׁישׁ עֲשִׂיר מִסּוּיִם שְׁנוֹתָן לֹא מִיָּדִי יוֹם וָיוֹם כְּדִי מַחִייתוֹ, וְכִי רְאוּיָהּ הוּא שִׁיבּוֹא בְּכָל יוֹם מִחֲדָשׁ לְבַקֵּשׁ מִמֶּנּוּ שׁוֹב וְשׁוֹב? אֲלֵא שֶׁאֲצַל הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֵינוֹ כֵּן, וְהַבִּיטְחוֹן בּוֹ יִתְבָּרַךְ לִבְדּוֹ אֵינוֹ מִסְפִּיק. הוּא חִפֵּץ שִׁיחַד עִם הַבִּיטְחוֹן גַּם יִתְפַּלְלוּ וִיבַקְשׁוּ רַחֲמִים מִלִּפְנֵי תַמִּיד עַל כָּל הַצִּרְכִּים וְהַעֲנִינִים. זֹאת כְּדִי שִׁיְהִי הָאָדָם קְשׁוֹר אֵלָיו יִתְבָּרַךְ בְּלִי הַפְּסֵק, וִירְגִישׁ תְּלוּי בּוֹ בִּפְרִנְסָתוֹ, בְּמִשְׁפַּחְתּוֹ, בְּהַצְלַחְתּוֹ וּבְכָל צִרְכּוֹ הָאִישִׁיִּים, וְעֵינָיו יִהְיוּ נִשְׁאוֹת אֵלָיו בְּכָל עֵת, וְכֵךְ יִהְיֶה מַחֲוִיב לַעֲשׂוֹת רְצוֹנוֹ. אֲךָ אִילוּ הָאָדָם הִיָּה נּוֹצֵר בְּאוֹפֵן כִּזֶּה שִׁיכּוֹל לְהִיּוֹת עֲצָמָי, מִסְתַּדֵּר לְבַד כְּבִיכּוֹל מוֹל יֵצֶר-הָרַע, בְּלִי צוֹרֵךְ שֶׁל סִיוַע מִהַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, עֲלוּל הוּא לְהִגִּיעַ לְכַדִּי 'וִישְׁמַן יִשׁוּרוֹן וִיבַעֲט'.

וּמוֹסִיף רַבִּי אִיצְלָה וְאוֹמֵר, כִּי אֵין זֶה כֵּךְ רַק בְּעֵינֵי גִשְׁמִיּוֹת

אֲלֵא גַם בְּעֵינֵי רוּחָנִיּוֹת. עַל אִף שֶׁהָאָדָם נּוֹלַד עִם כַּח הַבְּחִירָה, הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בִּרְאָה אוֹתוֹ בְּאוֹפֵן כִּזֶּה שֶׁלֹּא יֹכֵל לְהִתְעַלּוֹת וּלְהִתְקַדֵּם וּלְנַצַּח אֶת יֵצֶר מִבְּלִי סִייעָתָא דִּשְׁמַיָּא. כִּנְגִדּוֹ עוֹמֵד יֵצֶר הָרַע עֵנֵק וּמִתּוֹכָם, וְתִיק וּרְגִיל, שֶׁאֵינוֹ מִסּוּגֵל לְעַמּוּד כִּנְגִדּוֹ וּלְהִימַלֵּט מִמִּלְתְּעוֹת שִׁנָּיו בַּכּוּחוֹת-עֲצָמוֹ, אֲלֵא רַק אִם הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עוֹזֵר לוֹ. כִּי אַחֲרֵת הוּא הִיָּה מֵאֲבַד אֶת הַקֶּשֶׁר הָרְצוּף שֶׁלּוֹ עִם בּוֹרָא עוֹלָם, וְעֲלוּלוֹת הֵיוּ לְהִתְעוֹרֵר בּוֹ מִחֲשָׁבוֹת כְּפִירָה שֶׁל "כּוּחִי וְעוֹצֵם יָדִי". הִנֵּה - אֲנִי מִשְׁהוּ! נִיצַחְתִּי אֶת יֵצֶר-הָרַע!

מֵה כֵּן יֹכֵל הָאָדָם לַעֲשׂוֹת? לְהִתְפַּלֵּל! לְעוֹקֵק לְקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: "הִצִּילֵנִי נָא מִן הַיֵּצֶר-הָרַע!"... זֶה הַדְּבַר הַיְחִיד שֶׁבִּאֲמַת מִסּוּגֵל לְעוֹזֵר וּלְסִייעַ לוֹ בְּמִצּוֹקוֹתָיו.

והפקיד בחשבון הבנק שלה עשרה מיליון דולרים

בִּפְרִשָּׁה הַקּוֹדֶמֶת, כֵּךְ הִיָּה אֲצַל בְּנֵי דוֹר הַמְּבּוּל. כֵּךְ מִתְאַרִים חז"ל (בְּרַאשִׁית רַבָּה לֵד): "מִי גֵרַם לָהֶם [לְבְנֵי דוֹר הַמְּבּוּל] שִׁימְרָדוּ בִּי? עַל יָדֵי שֶׁהָיוּ זּוֹרְעִים וְלֹא קוֹצְרִים. פַּעַם אַחַת לְאַרְבַּעִים שָׁנָה הִיָּה זּוֹרְעִים וְהִיָּה לָהֶם אוֹיֵר יָפָה כָּל אַרְבַּעִים שָׁנָה כִּמֵּן פֶּסַח וְעַד עֶצְרָת, וְכָל פַּעַם שֶׁהָיוּ צִרְכִּים הֵיוּ הוֹלְכִים לְשָׂדֶה וּלְקוֹחִים כְּפִי צִרְכָּם, וְלֹא הִיתָה הַמְּלָאכָה כְּבִדָּה עֲלֵיהֶם כִּמוֹ עֵתָה שֶׁמוֹכְרִים לְקַצּוֹר פַּעַם אַחַת מִפְּנֵי הַחוֹרֵף הַמִּפְסִיד הַתְּבוּאָה שֶׁבְּשָׂדוֹת, כִּי בִימֵיהֶם הִיתָה הַתְּבוּאָה עוֹמֶדֶת בְּשָׂדֶה כָּל אַרְבַּעִים שָׁנָה מִזְרִיעָה אַחַת, לְפִי שֶׁהִיָּה לָהֶם אוֹיֵר יָפָה תַמִּיד, וְאוֹיֵר צַח וְנָקִי וְכָל הָעֵתִים הֵיוּ שְׁווֹת לָהֶם כִּזְמַן קִצְרִי". מִשָּׁל לְמָה הַדְּבַר דּוֹמֵה, לְאוֹתוֹ עֲשִׂיר מוֹפְלָג שֶׁהִשִּׂיא אֶת בְּתוֹ בְּשַׁעָה טוֹבָה, וְהַפְקִיד בַּחֲשָׁבוֹן הַבֵּנֵק שֶׁלָּה עֶשְׂרֵה מִלִּיּוֹן דּוֹלָרִים, שִׁיְהִיָּה לָהּ... שֶׁלֹּא תִרְגִּישׁ אִפִּילוֹ יוֹם אֶחָד טַעַם שֶׁל חֶסֶר... כֵּךְ הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא כְּבִיכּוֹל הַפְּקִיד לָהֶם בַּחֲשָׁבוֹן הַבֵּנֵק" שֶׁפַּע עֲצוֹם מְכַל הַבְּחִינּוֹת; הָעֵנִיק לָהֶם גְּבוּרָה מִיּוֹחֶדֶת. הָאֲרִיךְ אֶת חִיֵּיהֶם לְקִרְבּוֹ לְאַלְף שָׁנָה. הַקֵּל מִעֲלֵיהֶם שֶׁלֹּא יִצְטָרְכוּ לְהִתְאַמֵּץ הַרְבֵּה בְּשִׁבִּיל לְזִרְעוֹת וּלְהַצְמִיחַ, כִּשְׁתְּבוּאָתָם מִשְׁתַּמֵּר אַרְבַּעִים שָׁנָה. כָּל זֹאת כְּדִי לְהִיטִיב לָהֶם. שֶׁלֹּא יַחֲסֹר לָהֶם כְּלוֹם.

בְּרֵם, מֵה קָרָה לְבִסּוּף? בְּרַגַּע שֶׁהוֹשַׁפַּע עֲלֵיהֶם שֶׁפַּע כֶּה גָּדוֹל,

וחשו 'מסודרים' כביכול בלעדיו, הם החלו לבעוט. להמרות את רצונו יתברך ולהכעיסו במעשיהם הרעים; גזל, עריות ושפיכות-דמים. וזו הסיבה שהקדוש ברוך הוא אחר-כך הגביל את הטבע: הוריד את גיל קצבת החיים, הפחית את גובהם וכן הלאה והלאה... כדי שלא יתגאו במה שאינו שלהם. ככל שיש לו לאדם יותר, הוא מדמיין שהוא "משהו". כאילו הוא יכול להסתדר לבדו, וזה הפתח שמביא לידי כפירה ותחושה של "כוחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה". לעומת זאת, ככל שיש לו פחות, מרגיש יותר תלוי בבורא-עולם, ועומד לפניו כעני בפתח, בהכנעה ובענווה אמינית.

הגאון הצדיק רבי הלל כגן זצ"ל, משגיח ישיבת גרודנא באשדוד

שיצר-הרע מוצא לו פתח וספק, למען הסר ספק הוא משביעו שלא ישאר שום פתח, ובדרך זו כובשו. כי הספק הוא הפתח והמבוא של היצר הרע לבוא אצלו.

הקמצן הבטיח כי בתוך חודש ישיג דירה בת ארבעה חדרים

המגיד מדובנא זצ"ל, ממחיש יסוד זה באמצעות משל מתוק מדבש:

היה פעם קמצן גדול שהתקשה למצוא את בת זוגו. הוא פקד את בתי השדכנים המפורסמים בעיר, והתחנן בפניהם שימצאו לו בת זוג מתאימה, עמה יוכל להינשא ולכונן את ביתו. אחד השדכנים שניסה לברר אצלו לגבי תכונותיו בעתיד, הבין כי אין בדעתו להוציא מכספו עבור רכישת דירה, ואמר לו 'ברחל בתך הקטנה' ממש מפורשות: "דע לך שאין לך דרך אחרת להינשא, ללא שתסכים להיפרד מסך כסף מכובד לרכוש דירה משלך. איני רואה אופציה אחרת שנערה בת-גילך תחפוץ בך כחתן ללא דירה".

הקמצן סבר וקיבל, והבטיח כי בתוך חודש ימים ישיג דירה בת ארבעה חדרים, גדולה ומרווחת. אולם גם אז לא חשב לרגע להוציא ולו אגורה שחוקה אחת עבור הדירה מכספו, ובמחוח קדח רעיון נפלא איך להשיג דירה כזאת מבלי להזדקק לפתוח את הארנק ולהוציא סך כסף מעבר למה שמסוגל: הוא פתח עיניים על בית מרשים כלשהו בקצה העיירה. נקש בדלת הבית וביקש לקרוא לבעלים. כשעל הבית הגיע הציע לו הקמצן עסקה משתלמת, זולה ובטוחה. הוא הוציא סכום כסף מכובד מכיסו וביקש תמורתו רשות לתקוע מסמר אחד קטן בכניסה לבית. הוא טען כי בכל יום ויום הוא עובר כאן בעת הליכתו היומית הקבועה, והיות ואין לו בית משלו להנחת החפצים, קשה לו להיטלטל בדרכים עם חבילות כבדות-משקל שנושא על כתפיו.

הגאון הצדיק רבי הלל כגן זצ"ל, משגיח ישיבת גרודנא באשדוד, זכה בצעירותו לקרבה גדולה ממורו ורבו הרב מבריסק, מרן הגאון רבי יצחק זאב סולוביצ'יק זצ"ל. במשך חמש-עשרה שנים הוא זכה להשתתף בשיעור ה'דף' שהיה אומר הרב זצ"ל, וליצוק מים על ידו. הוא העיד כי פעמים רבות היה הרב אומר בערב ראש חודש כי עדיין אינו יודע מהיכן ימצא כסף עבור האברכים המשתכרים על ידו בכלל שיסד והחזיק. אולם עם זאת הוא אומר ברורות, כי גם אם יבוא נדיב ויתן לו מראש סך של מיליונים שיספיק לו לכדי תקופה ארוכה ובטוחה לא יאות לקבל הכסף מידו. כי אינו רוצה להפסיק את מבחן הביטחון שלו בבורא עולם שהוא נבחן בו מידי חודש בחודשו מחדש. הוא לא רוצה לוותר על הרגשת התלות המוחלטת שלו בבורא עולם.

בספר 'קול אליהו' מובא בשם הגאון מוילנא זצ"ל (בראשית ו) שהיצר-הרע יכול לבסס את שליטתו רק במקום הקיימת פירצה קטנה והפתח פתוח לפניו, אבל כאשר האדם עומד חזק בדעתו ולא מתפשר כנגדו, אין יכולת לשטן להפריעו בדרכו.

כך לשונו: "אין ליצר הרע שליטה על האדם להטותו מדרך הטוב כי אם במקום שיש פתח פתוח לפניו ופירצה נגדו, כמליצת חז"ל פרצה קורא לגנב. רצונו שהדבר שעלה על רוחו לעשותו לד' עודנו היה בליבו על צד הספק אם לעשותו או לא ולבו לא נכון עמו. אז מקום ליצר לבוא להשתרר עליו על ידי הפתח ההוא ועל נקלה יעבירונו לרצונו הרע אם לא יכבשנו בחזקה. לא כן אם דעתו ורצונו שלם אתו ותמים עם ה' לעשות מה שצוה עליו ודאי כי אין מקום ליצר לבוא אצלו".

לאור זאת מסביר הגר"א את כוונת חז"ל (ילקוט ואתחנן) באומרם: "צדיקים משביעים את יצרם". כאשר הצדיק רואה

שקטה ללון לילה אחד, לא יותר מלילה אחד. אך אז 'וירא מנוחה כי טוב', הוא מבקש להמשיך ולהתאכסן רק לתקופה קצרה, עד שלבסוף משתלט על כל העסק, והופך לבעל-הבית... העבודה המוטלת על האדם היא איפוא למנוע ממנו אף את הפתח הקטן. לא לתת לו זכות דריסה, ורק כך ינצל משליטתו.

לפתע רבי אליהו שם לב לזבוב המטייל

הגאון רבי זלמן כהן שליט"א, ראש כולל 'בית אהרן הכהן' בירושלים, בבחרותו היה תלמיד מן המניין בשיבת 'כנסת חזקיהו' בכפר-חסידיים, ושם זכה להשתתף בשיחותיו של המשגיח מרן הגאון הצדיק רבי אליהו לופיאן זצ"ל. הוא סיפר, כי פעם באחד הועדים דיבר רבי אליהו אודות היסוד האמור במלחמת היצר, שכאשר האדם מונע אף פתח קטן מיצר-הרע שוב אין לו שליטה עליו, לעומת זה כאשר יצר-הרע מוצא במה להיתלות, שוב הוא אינו מרפה מהאדם, ובסוף שולט עליו.

הועד הזה נמסר בימי הקיץ החמים, לפתע רבי אליהו שם לב לזבוב המטייל על זרועו של אחד הבחורים, והלה מגרשו שוב ושוב, והזבוב אינו מניח לו.

רבי אליהו ניצל את ההזדמנות בכדי להמחיש לבחורים את מאמר חז"ל (ברכות סא): "אמר רב יצר-הרע דומה לזבוב ויושב בין שני מפתחי הלב", וכה אמר: "הנה הזבוב הזה, אם ימצא על הזרוע החשופה לחלוחית קטנה או מוגלה, ולו הקטנה ביותר, שוב לא יסתלק ממנה כל כך מהר, ויתעכב לגעת בה, למצוץ ולחפור ככל שיוכל. אמנם אם היד נקיה מכל רבב, אין עוד לזבוב מה לעשות עליה, והוא מסתלק לו. כך גם יצר-הרע, אם חלילה ניתן לו איזו רטיבות של חטא, הוא לא יעזוב אותנו, ומה מוטל עלינו להיזהר מהרטיבות הראשונה".

(מתוך הספר 'לעשות רצונך')

לפיכך הוא רוצה לרכוש מסמר קטן עליו הוא יוכל לתלות את חבילותיו, והנה הסכום שמוכן לשלם עליו, פי עשרים ושלושים מדמי מחירו, ובלבד שהבעלים לא יוכל לחזור בו ולהתחרט מהעסקה שתתבצע בשטר ובעדים בשום פנים ואופן. נכמרו רחמיו של הבעלים עליו, הוא השתכנע מצדקת טענותיו, ונתן לו רשות לתקוע את המסמר. "מה כבר יש לי להפסיד ממסמר קטן בכניסה לבית, ובפרט כשהלה מוכן לשלם עליו טבין ותקילין", והעסקה המוזרה הזאת הושלמה ביניהם בכי טוב.

בימים הראשונים תלה הקמצן פריטי לבוש בודדים; מעיל, חולצה וכדומה, ובני-הבית כלל לא הרגישו בבואו ובצאתו. הוא הגיח מאן שהוא, התעסק עם חבילותיו, הניח שקית, לקח אחרת, והמשיך הלאה בדרכו, כך במשך יום אחרי יום. אולם לא עברו כי אם מספר שבועות, והקמצן החל להביא סלים מוזרים ומחוררים עם אוכל מקולקל, אשר הדיפו ריח נורא ואיום, ממש בלתי-נסבל, שהלך והתפשט בכל הבית. כל כמה ימים הוא בא עם סל אחר, גרוע מקודמו, הניחו על המסמר והלך לו.

בני-הבית ניסו להעיר לו על הריח הנורא המתפשט מהשקיות שלו, אך הוא השיב לעומתם בפסקנות שאינה משתמעת לשתי פנים: "המסמר הוא שלי, קניתי אותו כדת וכדין, ואל לכם להתערב לי מה להניח עליו".

בתחילה הם ניסו להידחק לחדרים הפנימיים יותר בבית, אולי שם יוכלו לנשום לרווחה. אך אט אט הריח התרחב והתפשט גם לתוך החדרים הפנימיים, ולא היה לאן להימלט... הם היו אובדי-עצות ממש. הן על פי ההסכם המפורט שנכתב ונחתם ביניהם הופיע במפורש הסעיף שבעל הבית אינו יכול לחזור בו מהעסקה בשום צורה שהיא ובגלל איזו טענה שלא תהיה. עד שמרוב ייאוש ותסכול החליטו בני-הבית ביום אחד פשוט לברוח מביתם הגדול ורחב-הידיים, כשהם מותירים אותו ריק לרשותו של הקמצן המתוחכם. בדיוק לרגע הזה הוא חיכה, שיוכל לרוץ לשדכן ולומר לו: "הבטחתי וקיימתי. עלה בידי להשיג בית למגורים..."

אומר המגיד מדובנא: כך דרכו של היצר הרע. הוא מתחיל במשהו קטן, ואט אט משתלט על הכל, ולבסוף הופך לבעל הבית, ומשאיר את האדם ריק מנכסיו, בעירו וחוסי-כל ממש. כך אומרים חז"ל (סוכה נב): "אמר רבא בתחילה קראו [ליצר-הרע] הלך ולבסוף קראו אורח ולבסוף קראו איש". מפרש רש"י: "הלך - עובר-אורח דרך עליו ואינו מתאכסן עימו. אורח - אכסנאי, איש - בעל-הבית". בתחילה הוא מציג את עצמו כעובר-אורח. רק מבקש פינה

כעבור כמה ימים הופיע החייט כשהבגד המוכן בידו ונתנו לפריץ. וכאשר ראתה הפריצה את בעלה לבוש בבגד זה החלה לזעוק שאין לבגד לא טעם ולא ריח, לא חן ולא יופי...

הגה"צ רבי אלימלך בידרמן שליט"א - העניו זוכה לחן בעיני אלוקים ואדם

לבגד לא טעם ולא ריח, לא חן ולא יופי... ויחר אף הפריץ וזרקו מהארמון מבלי לשלם לו מאומה, ויצא הקול בעיר כי לא הצליח החייט להשביע רצונו של הפריץ, ומני אז חדלו האנשים להזמין אצלו בגדים וקרנו ירדה מטה מטה עד לשפל המדרגה כשהוא נשאר ללא פרנסה.

בצר לו הלך החייט אל הרה"ק הרבי ר' בונם מפרשיסחא זי"ע לבקש ישועה, הורה לו הרה"ק שישב לביתו ויקח את הבגד אשר הכין לפריץ, יפרום את כל התפירות וישב ויתפור אותו כבראשונה לפי אותם מידות, ובל יהיו לשנות אפילו כמלוא נימה, ולא הצליח החייט להבין מה תועיל עצתו של הרבי, ומה יעזור אם 'יסתור ויבנה במקומו'... אך בלית ברירה עשה כאשר נצטווה, והלך בשנית אל הפריץ להודיע כי 'תיקן' את הבגד, ואכן עתה התלהב הפריץ עד מאוד מיופי הבגד ומצורת העבודה המדויקת... ונתן לו בשכרו זהובים הרבה.

חזר החייט אל הרבי ר' בונם, ושאלו 'למדנו רבינו מה נשתנה', הרי לא היה שום הבדל בין צורת הבגד בפעם השנייה מבראשונה, ומדוע בתחילה היה נראה כדבר מאוס ועתה הוא מעלה חן. נענה לו הרה"ק ואמר, באמת הבגד היה יפה וטוב כבר בפעם הראשונה ולא היה בו שום חסרון ומום, אלא שכשנתפרת בתחילה היית 'נפוח' בגאוה שאין כמוך בכל הארץ... והקב"ה הטביע בעולמו 'לענוים יתן חן', ומכלל הן אתה שומע לאו, כי הגאוה סתירה מובהקת היא לחן, ועל כן היה הבגד שנאו ומתועב בעיני אלוקים ואפי' בעיני אדם... אמנם עתה לאחר שנשברה קומתך חזרה ותפרת מתוך הכנעה ושברון לב, ודבר הנעשה מתוך ענווה מוצא חן ושכל טוב.

(באר הפרשה, נח תשפ"ו)

מצינו בנח שנאמר בו 'איש צדיק תמים', ופירשו בגמ' (ע"ז ו.) 'תמים בדרכיו צדיק במעשיו', וביאר רש"י תמים בדרכיו - עניו ושפל רוח, עפ"ז אמר הגאון רבי חיים שמואלביץ זצ"ל שמשום כך זכה נח למצוא חן, שהרי מקרא מלא דיבר הכתוב (משלי ג) 'ולענוים יתן חן'. וכדאיתא בגמ' (סנהדרין צב.) ואמר רבי אלעזר לעולם הוא קבל וקיים (פירש"י, הוי עניו ותחיה).

ובכך כתב הרה"ק הישמח ישראל זי"ע (מקץ) לבאר את האמור להלן (מג), ויאמר הזה אחיכם הקטן אשר אמרתם אלי, ויאמר אלוקים יחנך בני, וביאר שהנה חז"ל דרשו 'אחיכם הקטן - בשביל שהקטין עצמו, כי ידוע שיש מצות סגוליות, כגון כיבוד אב שסגולתה אריכות ימים, וכמו שנאמר (שמות כ) 'כבד את אביך ואת אמך למען יאריך ימך', ועוד מצוות אחרות כל אחת וסגולתה, וסגולת מידת ענוה - שזוכה לחן, כמו שנאמר (משלי ג) 'ולענוים יתן חן', ולהיפוך השוטה שמתגאה בעצמו שמדמה בעצמו שהוא צדיק וישר, הריהו שנאו ומתועב, וזה מה שרימז להם יוסף, שכיון שיש בו מידת ענוה - 'שהקטין את עצמו', על כן יזכה שימשוך עליו קוב"ה חוט של חן וחסד, ועל כן בירכו בברכת 'אלוקים יחנך בני', שהוא ענין נשיאת חן.

בלשון חסידים מסופר, על אותו חייט דמתא אשר היה 'יחיד מומחה' באומנותו, והיה מוציא מתחת ידיו בגדי חמודות לכבוד ולתפארת המפארים ומכבדים את לובשם, וכמובן שהיה נוטל שכרו משלם, ומאחר שיצא שמו הטוב למרחקים הייתה פרנסתו בהרחבה גדולה, פ"א קראהו ה'פריץ' וביקש להזמין אצלו בגד חדש כראוי להוד מעלתו - בגד אשר יוכל להתפאר בו בפני מרעיו הפריצים, השיב לו החייט 'מילתא זוטרת' הוא אצלי, ובוודאי אוציא מתחת ידי דבר נאה ומתקבל, מלבוש אשר עין לא ראתה... נתן לו הפריץ בד יקר ומשובח בכדי שיכין ממנו את הבגד. כעבור כמה ימים הופיע החייט בהיכל הפריץ כשהבגד המוכן בידו ונתנו לפריץ. וכאשר ראתה הפריצה את בעלה לבוש בבגד זה החלה לזעוק שאין

הם נמלטו מפניו כמו מאש... מאיש קדוש כולם בורחים כמו עכברים, את זה הם הבינו... בחיים שלי עוד לא ראיתי כזו בריחה...

מרן עמוד ההוראה הגר"י זילברשטיין שליט"א על צדיקים ותורתנו הקדושה

נח איש צדיק תמים הָיָה בְּדֶרְתּוֹ (ו)

סוגיות הלכתיות סבוכות וענייני פרשת השבוע, כך שכל לומד - מצעירים ועד מבוגרים - יוכל להתחבר אליהן בקלות. אלפי סיפורים מעניינים מתגלגלים כיום בכל רחבי העולם היהודי משמו ומאוצרו של מרן הגר"י שליט"א, כפי שהוא מיטיב תמיד להפיק מכל סיפור מוסר השכל רוחני, אם לחיזוק האמונה והבטחון בקרב שלומי אמוני עם סגולה, ואם כדי להבין את עומק הסוגיא המסובכת על ידי ציור המקרה והמחשתו בצבעים חיים, כדי שכולם יבינו במה מדובר ועל מה נחלקו, למה כל אחד נצמד לסברתו ואיך באמת אפשר לדעת ולהגיע אל חקר האמת לאמיתה.

כשהרב אלחנן קלאר שואל ומבקש לדעת: 'מהיכן באמת הגיעו כל אלפי הסיפורים האלו שיצאו מבית מדרשו של רבינו שליט"א אל כל העולם וגם נדפסו בסדרות הספרים הנודעות?'

משיב לו מרן הגר"י שליט"א בחיוך ובצחות: "אני לא בן 12... מדובר בעשרות רבות של שנים שאנשים שולחים סיפורים שהיו להם עם בירורים מעניינים שיכולים להיצמד לסיפורים האלו, וכך ב"ה אנו זוכים לברר מקחה של תורה ולאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא".

אספר לכם סיפור מדהים בו הייתי נוכח בעצמי

במהלך השיחה מזכיר מרן הגר"י זילברשטיין שליט"א את זכרו הבלתי-נשכח של מורו ורבו מרן הגאון רבי יחזקאל אברמסקי זצוק"ל ראש ישיבת סלבודקה, ובעל ה'חזון יחזקאל', שהיה אחד מגדולי ענקי הרוח שעמדו לישראל בדור הקודם, ואחרי שניהן ברבנות העיר לונדון באנגליה, עלה לארץ הקודש ומסר שיעורים בישיבת סלבודקה.

"אספר לכם סיפור מדהים בו הייתי נוכח בעצמי", מספר לנו מרן הגר"י שליט"א. "פעם אחת, תוך כדי השיעור השמיע הגר"י אברמסקי שאלה קשה מאד ואמר שהוא רוצה לדעת עליה תשובה ברורה. ראיתי איך ניגש בחור אחד שהיה חרוץ מאד, לחבר שלו מהשיעור שהיה בחור יתום, ולחש לו באוזן: 'אני רוצה להגיד לך את התשובה, אבל אל תגיד אותה בשמי, אלא בשמך, אני רוצה שתגדל מעלה מעלה'.

אנו מביאים בפניהם פנינים מיוחדים משיחה מרתקת עם מרן הגאון הגדול רבי יצחק זילברשטיין שליט"א. השיחה פורסמה ב'המבשר התורני' של חג הסוכות, ע"י הרב אלחנן קלאר והרב יוסף מאיר האס.

'איך אפשר היום לקרב את הבחורים הצעירים שיש להם כל-כך הרבה פיתויים קורצים ברחוב הפתוח, איך ובמה נוכל למשוך את ליבם לחיים שיש בהם אהבת תורה ויראת שמים?' מרן הגר"י זילברשטיין מפתיע ועונה נחרצות: "כל זמן שגסי מרן שר התורה הגאון הגדול רבי חיים קניבסקי זצוק"ל היה בחיים, היה מספיק רק להביא אותם אליו לביתו ברחוב רשב"ם, כי הצצה חפזה במראהו כשהוא יושב ולומד יומם ולילה בלי הפסקה, היה בה די כדי לקבל אהבת תורה וחיבור לתורה. אבל גם בלי לראות את רבי חיים יושב ולומד, אפשר להמתיק עליהם את הלימוד בצורה מוחשית ומעניינת. כשמלמד ב'חיידר' לומד את המשנה או את הגמרא, ובפרט מגיד-שיעור או ראש-ישיבה שבאים למסור שיעור בעומק העיון בסוגיא הנלמדת בישיבה, שיכינו את עצמם עם דוגמאות מקוריות וסיפורים מציאותיים שיש בהם מן הדמיון לסוגיא הזו, כדי שהתלמידים יפעילו את ראשם וינסו להבין מעצמם מה הם היו עושים במצב שכזה.

"דרך הלימוד הזו מאד מאד חשובה בפרט בדור שלנו, כי אנחנו מחויבים להמתיק עליהם את התורה בכל המובנים ובכל האופנים. אסור לנו ללמוד סוגיא בצורה יבשה בלבד, אלא להיכנס לתוך פרטי הפרטים ולהעלות שאלות מעניינות מתוך החומר הלימודי, כדי שדברי תורה יהיו חביבים עליהם".

מהיכן באמת הגיעו כל אלפי הסיפורים האלו

כשאנו שומעים את הדברים הללו, אי אפשר שלא לראות מולינו את הדוגמה המובהקת והמקורית לכך. הלא זוהי דרכו היחודית והמפורסמת של מרן הגר"י זילברשטיין שליט"א, להאהיב ולהמתיק את הלימוד על ידי המחשה ויזואלית ומעשית. בכל שיעור משתמש הגר"י שליט"א בדוגמאות מרתקות מן המציאות וביספורים מומחשים, כדי להסביר

‘בית ישראל’, שם היה הרה"ק מזוועהיל מתפלל משך שנים רבות כאחד האדם, כדרכו בקודש לנהוג בפשטות ובצניעות בלי להתבלט על פני אף אחד מהמתפללים. הייתי ילד קטן והרבי מזוועהיל החליט לנסוע לשכם. הוא לקח מונית של ערבים ונכנס פנימה. בהגיעו לשכם, הוא רואה שמסתובבים סביבו ערבים ועושים ‘שמח’... ‘חינה’ – כלשונם. ומה היתה ה‘חינה’ שלהם? הם רוצים להרוג אותו. אני הייתי שם, חלחלה תפסה אותי.

איך הוא דיבר אליהם? באידיש!

“מה עשה הרבי מזוועהיל? הוא קם ממקומו, לבש את ה‘גארטל’ לפני כולם, יצא מהרכב והתקרב אל הפורעים הערבים, כשהוא אומר להם בשפת האידיש: ‘שקצים, אוועק פון דא! שקצים, אוועק פון דא’ (שקצים, להיעלם מכאן!). והערבים, הם ברחו כמו עכברים... ראיתם פעם עכברים בורחים? ככה הם ברחו... אחד מהם לא נשאר שם...”

מרן הגר"י שליט"א עוצר ואומר לנו: ובכן, נשאלת השאלה: אדם קטן ונמוך כמוהו, איך הצליח להטיל עליהם פחד נורא שכזה? ובכלל, איך הוא דיבר אליהם? באידיש! הם הרי לא מבינים אידיש, ‘שקצים, אוועק פון דא’... אבל בלי להבין מילה, הם ברחו כמו עכברים... הם באמת לא יודעים אידיש, אבל מה הם יודעים? שיש כאן לפניהם איש אלוקים קדוש... מאיש קדוש כולם בורחים כמו עכברים, את זה הם ראו והבינו... בחיים שלי עוד לא ראיתי כזו בריחה... נתקיים בו באותו צדיק וקדוש הפסוק “וראו כל עמי הארץ כי שם ד’ נקרא עליך ויראו ממך”, הם נמלטו מפניו מפני האש... הם ידעו והבינו שאסור להם להתעסק עם איש קדוש כזה”.

(המבשר תורני, ערב חג הסוכות תשפ"ז)

“ראיתי את הבחור ניגש אליו ואומר לו את הדברים בלחישה. הבחור היתום שמע את התשובה, ואמר אותה בקול רם. כמובן שהגר"י אברמסקי שיבח אותו מאד ברבים והפליא את התשובה המקורית והנכונה. הוא כמובן לא גילה כי למעשה חברו הוא זה שהשיב את התשובה, ולא הוא. “בזמנו הסתפקתי האם היה מותר לעשות ככה, שהרי זוהי גניבת דעת. אבל מאחר והוא היה בחור יתום והחבר ידע שמענה התשובה הנכונה ברבים תרומם את קרנו מאד בעיני ראש הישיבה ובעיני התלמידים כולם, מן הסתם היה מותר על פי הדין”.

ממשיך מרן הגר"י שליט"א ומספר: “אחרי שנים נסעתי לחוץ לארץ ושימשתי מגיד-שיעור בישיבת לוצרן ארבע שנים. בחזרתי ארצה ביקשתי לראות מה הקב"ה שילם לאותו בחור שגילה את התשובה הנכונה לבחור היתום. ומה ראיתי? יש לו כולל של עשרות אברכים מצוינים, והוא עצמו פורח ומשמש כראש הכולל. לא יכולתי להתאפק וניגשתי אליו. אמרתי לו: ראיתי מה שעשית בזמנו ואני רואה איך הקב"ה משלם שכר טוב ליראיו. בזמנו לא ידעתי אם עשית טוב על פי הלכה, אבל אני רואה עכשיו שאכן עשית טוב. עזרת לבחור יתום, הוא ענה תשובה טובה בשם עצמו, ויתרת על הכבוד שהיית יכול לקבל מראש הישיבה ומהתלמידים, לקחת יתום שבור והרמת את קרנו, זיכית אותו באהבת תורה, והנה הקב"ה שילם לך מנה אחת אפיים. אתה עוזר ליתום – אני עוזר לך!”

והערבים, הם ברחו כמו עכברים...

במהלך השיחה המרוממת מספר לנו מרן הגר"י זילברשטיין שליט"א בעיניים בורקות על ימי ילדותו בצילו של הרב הדומה למלאך, מרן הרה"ק רבי שלמה מזוועהיל זי"ע.

“דמותו הקורנת והמאירה של הרבי הקדוש רבי שלמה מזוועהיל זי"ע, נחקקה עמוק במוחי ובלבי מאז ימות ילדותי”, הוא חוזר ומספר לנו בהתרגשות כשדמעות נקוות בצידו עיניו שזכו לראות עיניים של גדולי ומאורי הדור הקודם.

“איש אלוקים קדוש היה אותו צדיק מופלא ונשגב, דמות מופתית שהאירה לארץ ולדרים עליה באור יקרות, ועד עצם היום הזה אינני מסוגל לשכוח את כל מה שראיתי וחזיתי אצלו מקרוב, בהיותי במחיצתו הטהורה כמה וכמה פעמים. מרום גילו המופלג לאוי"ט בלעה"ר, זוכר היטב מרן הגר"י זילברשטיין שליט"א את הליכותיו והנהגותיו של הרה"ק הרבי ר' שלמה מזוועהיל זי"ע, בהיותו מתפלל בימי שחר טל ילדותו יחד עמו בבית המדרש דחסידי סלונים בשכונת

כל אימת שאני מתבונן בדברים הללו, נשמתי רועדת. אני מפחד, האם אכן מנצלים אנו את הכוחות שקיבלנו מהקב"ה, ומקדישים אותם למען כלל ישראל, או שאנחנו דואגים רק לעצמינו

הגאון רבי ראובן אלבז שליט"א על זיכוי הרבים

אלה תולדת נח נח איש צדיק (א)

עליה, כשמבקשים מהם לצאת אל ה"עמך":

"אני עסוק בלימוד סוגיות עמוקות, או בלימוד קבלה, ואתה מבקש ממני לסגור את הגמרא?".

"מה כבר אני יכול להשפיע? אין לי את הכוחות לזה!" או לחילופין - "מה הציבור הזה יכול להבין? מקסימום איזה סיפור! האם בשביל לספר סיפור יפה כדאי כל המאמץ והטרחה, והזמן היקר שמתבזבז?!". רעיה שטיא! נתנו לך משמים כוחות, נתנו לך עוצמות! האם ניצלת אותם ליעוד שלשמן הם ניתנו לך? לכל אחד יש עוצמות, השאלה היא האם הוא מוכן למסור את הנפש, ולנצל את העוצמות הללו, להציל את העולם מהמבול השוטף אותו? המאמצים שלך למען קירוב רחוקים, הדמעות שלך עליהם - יכולים להציל אותם מן המבול!

כל אימת שאני מתבונן בדברים הללו, נשמתי רועדת. אני מפחד, האם אכן מנצלים אנו די הצורך את הכוחות שקיבלנו מהקב"ה, ומקדישים אותם למען כלל ישראל, או שאנחנו דואגים רק לעצמנו, בבחינת "שלום עליך נפשי", ולא מתמסרים להצלתם של בני הדור המשוועים לעזרה.

מי לנו גדול ממרן רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל, שהקדיש כל כך הרבה מזמנו היקר להשיב לב אבות על בנים ולב בנים על אבותם. בעיני מרן היה הזמן הדבר היקר ביותר על אדמות! הוא ניצל כל רגע ללימוד התורה, כל שניה הייתה יקרה בעיניו מפז רב!

אני עדיין זוכר, לפני עשרות שנים, בעת שישבתי בבית מרן ודיברתי איתו בלימוד, בא בנו ושאלו: "אבא! מה השעה?" נענה הרב ואמר לו: "בשביל מה אתה צריך לדעת את השעה? שב ותלמד! בכל שעה, תהיה אשר תהיה, צריך ללמוד". לדידו של מרן לא צריך שעון, לא צריך לדעת מה השעה, כל הזמן צריכים לשבת וללמוד! אף על פי כן, כל אימת שהתבקש להקדיש מזמנו היקר, ולכתת את רגליו לחזק אחרים - לא חס על זמנו, לא הסתכל על התועלת האישית שלו, ויצא בחפץ לב למשימה. זיכוי הרבים היה אצלו בנשמה. הוא התמסר לעולם בכל לבו ונפשו.

חז"ל (בראשית רבה ל) הפליגו במעלותיו של נח ואמרו, שלפיכך כפלה התורה ואמרה: "אלה תולדת נח - נח", ולא אמרה 'אלה תולדות נח - שם', משום שעשה נח הרבה ניחא בעולם: "ניחא לו, ניחא לעולם, ניחא לאבות, ניחא לבנים, ניחא לעליונים, ניחא לתחתונים, ניחא בעולם הזה, ניחא לעולם הבא". מובא בדברי חז"ל במדרש (דברים רבה יא): "נח אמר למשה: 'אני גדול ממך, שניצלתי מדור המבול'. אמר לו משה: 'אני נתעליתי יותר ממך. אתה הצלת את עצמך, ולא היה בך כח להציל את דורך, אבל אני הצלתי את עצמי, והצלתי את דורי, כשנתייבו כליה בעגל".

ממשיך המדרש: "למה הדבר דומה? לשתי ספינות שהיו בים, והיו בתוכן שני קברניטין, אחד הציל את עצמו ולא הציל את ספינתו, ואחד הציל את עצמו ואת ספינתו. למי היו מקלסין, לא לאותו שהציל את עצמו ואת ספינתו? כך נח לא הציל אלא את עצמו, אבל משה הציל את עצמו ואת דורו, הוי (משלי לא, כט): 'זאת עלית על כלנה'".

למדנו מכאן יסוד גדול וחשוב לחיים:

לא די בכך שאדם דאג להתעלותו האישית, להיות איש צדיק תמים, ירא אלוקים ותלמיד חכם. גם לא די בכך שדאג לבניו שימשיכו ללכת בדרכיו. הכל טוב ויפה, אבל מה עם שאר אנשי העולם? מה עם זיכוי הרבים?

האם בכה עליהם?

כל אחד יתבע האם ניצל את היותו איש צדיק תמים, כדי להשפיע על אחרים? האם בכה עליהם? האם התחנן אליהם שישובו בתשובה? האם ניסה לשבת ולדבר על לבם, שיטעמו את טעמה המתוק של התורה הקדושה?

מי שסבור שעליו להתמסר אך ורק להשתלמותו האישית, וחבל לו לבזבז את זמנו היקר על אנשים ריקים ורחוקים, יושבי קרנות - הוא רעיה שטיא!

לעיתים מזומנות אנו שומעים תגובות מאברכים בני תורה, בני

לא תבוא לסיום מסכת שעושה בנך?

פעם אחת הזמנתי אותו לדבר בכנס של קירוב רחוקים שערכתי. והנה התברר שבאותו ערב עשה אחד מבניו סעודה לרגל סיום מסכת, ביקש מאביו לבוא ולהשתתף. הרב סירב לבקשתו! "אבא! שאל הבן, 'לא תבוא לסיום מסכת שעושה בנך? האמנם הכנס ההוא חשוב לך יותר מסיום של בנך?'". "כן!" השיב מרן. "הכנס הוא זיכוי הרבים, וזהו הדבר שחשוב לי יותר מכל!".

לא היו אצלו נגיעות, לא היו אצלו אינטרסים אישיים! אם יש הזדמנויות לזכות את הרבים - זה קודם לכול, אפילו לבן! כדאי בשביל זה להקדיש את היקר מכל - הזמן! מרן, שכבר מגיל צעיר, עמל והתיגע על התורה הקדושה יומם ולילה, מיצה את כל כוחותיו לגדול בתורה, כל דקה היתה מחושבת ומנוצלת אצלו עד תום - לא הפסיק במשך כל שנות חייו לחיות עבור אחרים, ולא חי את חייו הפרטיים, ודחף אותנו מרן להתחיל במסירת השיעורים לרבים, שמהם צמחה כל תנועת התשובה בארץ ובעולם.

לכל מקום שביקשתי ממנו לבוא - הוא בא! כשהיה שומע את המילים "זיכוי הרבים" - לא היה לו דבר חשוב יותר מזה! פעם ביקשתי ממנו לבוא לאילת.

יש באילת כאלה שרוצים לשמוע דברי תורה?

"יש באילת כאלה שרוצים לשמוע דברי תורה?" שאל. "בוודאי!" השבתי לו, "הקמנו שם סניף של 'אור החיים'". לא היה צריך יותר מזה כלום!

כשהגענו למקום, והוא ראה שבאו שלוש מאות איש, אי אפשר לתאר את השמחה הגדולה שהייתה לו... לאחר מכן הזמנתי אותו בשנית לאילת. הפעם לכנס של שבע מאות איש, ולפתיחת תלמוד תורה. "שבע מאות איש באילת?" תמה הרב. כשהשבתי בחיוב, שברוך ד' יש שם תסיסה גדולה לתשובה, שמח שמחה רבה, והסכים לרדת שוב לאילת יחד עם הרבנית מרגלית ע"ה. בהזדמנות אחרת, ניגשתי אליו ואמרתי לו: "אינני יודע אם מותר לי להטריד את כבוד הרב, אבל אנחנו הולכים לעשות כנס חיזוק בבת ים. יש שם בית כנסת גדול, ואפשר לפעול שם הרבה לקירוב יהודים רבים לאביהם שבשמים. הייתי מבקש שהרב יבוא". "רבי ראובן!" השיב. "אל תאמר שאתה מטריד אותי! עניין של זיכוי הרבים אינו טרחה או הטרדה עבורי! אני בא!".

כך בכל הזדמנות, קטנה כגדולה. כשעשינו סיום מסכת באיזה שהוא בית כנסת קטן, או פתיחה של בית כנסת באזור חדש,

מוסדות אור החיים

בכל מקום ששמע שיבואו אנשים לשמוע דברי תורה, ויש סיכוי שיתחזקו באמונה וישלחו את ילדיהם לתלמודי תורה - היה שמח לבוא. הרגישו שזוהי שמחת חייו. כמה היה נהנה לבוא לשיבה. הוא מסר כאן, בכל יום חמישי, שיעור בהלכה יותר עשרים שנה. הוא היה נהנה לראות את כל תלמידי הישיבה, בעלי התשובה, מאזינים ברוב קשב לדבריו. כשהייתי מציג לפניו את כל אחד מהם ומספר לו על עברו - לא היה גבול לשמחתו! לראות אנשים שבעבר הלא כל כך רחוק היו שקועים במ"ט שערי טומאה, והיום הנם ברוך ד' יראי שמים אמיתיים, תלמידי חכמים, בני תורה - הייתה פסגת אושרו! יום אחד הוא פנה אלי ושאל: "רבי ראובן! מדוע אינך מגדיל את הישיבה?". "אין לי האמצעים", השבתי לו. "זה עולה הרבה מאוד כסף". "תצא לחו"ל ותגייס שם כספים", הציע. "אני מפחד לעזוב את הישיבה. כאן אני נמצא קרוב לתלמידים, מדריך אותם, נותן להם שיעורים, לומד בעצמי, ספון באוהלה של תורה, ואני מפחד לעזוב את כל זה ולצאת לחו"ל". "אם כך", השיב מרן, "אני אצא לחו"ל במקומך! אבל תכין לי שם זיכוי הרבים. תדאג שיהיו שם דרשות, ושאנשים יבואו לשמוע!".

כך, במסירות נפש, הוא יצא פעמים לצרפת. חיזק שם את בני המקום, דאג שיפתחו שם מוסדות תורה, וליקט תרומות עבור הישיבה, מאה פרנק מזה ועוד מאתיים מזה, והיה מברך את התורמים בברכת 'ברוך אשר יקים את התורה הזאת'. לימים חייבני מרן לצאת לחו"ל בעצמי. אז כבר זכינו לדרוש בצרפת לפני קהל המונים בכנס תשובה הנקרא "יום התורה" שארגן רבה הראשי של צרפת, הגאון הרב יוסף סיטרוק זצ"ל.

(מתוך 'משכני')

אבי, רבי יעקב שכטר זצ"ל, היה אומר לשדכנים שבאו להציע שידוכים, כי הוא מעוניין בחתן שאפשר להציע אותו בגשם...

הגה"צ רבי אריה שכטר זצ"ל על צדיקים והתורה הקדושה

נח איש צדיק תמים היה בדרתיו (ו)

תעזובו" (משלי ד). הקב"ה נתן לנו את התורה הקדושה שבכוחה לחולל פלאות ומהפכים. ומי שדבק בה ועמל להבין אותה, משתנה מן הקצה אל הקצה. לימוד התורה מעדן ומרומם אותו עד שהוא נהפך לאישיות אחרת, לבן תורה המרבה שלום וכפרה בעולם.

שידוך בגשם

מלך מלכי המלכים לקח אותנו לחתן עבור בתו התורה. וכשם שכאשר אדם עשיר ועני עושים ביניהם שידוך, העני לא מבקש מהעשיר בטחונות על התחייבותיו - כך אנו לא זקוקים לבקש מהקב"ה בטחונות על התורה. אנו סמוכים ובטוחים כי טוב סחרה מכל סחורה, כי יקרה היא מפנינים, וכל חפצי העולם לא ישוו לה. מדי בוקר אנו מברכים את הקב"ה, ומודים לו על שבחר דוקא בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו. בכך מביעים אנו את שמחתנו על קבלת התורה. שלא נבעה חלילה מפזיזות, אלא מתוך הסכמה מלאה ובטחון מושלם בנותן התורה.

אבי, רבי יעקב שכטר זצ"ל, היה אומר לשדכנים שבאו להציע שידוכים לבנותיו, כי הוא מעוניין בחתן שאפשר להציע אותו בגשם... כששאלוהו לפרש דבריו הוא היה מסביר את כונתו. "בדרך כלל כששדכנים מציעים בחור לאבי הבת, צצות מיד שאלות רבות. "היכן מקום מגוריו של הבחור?" באיזו ישיבה הוא לומד? "מה טיבו?" מהי רמת התמדתו? עד כמה הוא ירא שמים? וכיוצא בזה. אבל כשעומדים בגשם אי אפשר לשאול את כל השאלות האלו... כשעומדים בגשם אפשר להציע רק חתן כזה, שמיד שמעלים את שמו כולם יודעים מיהו ומהו. חתן ששמו צועד לפניו והוא מפורסם ביראתו, בחכמתו ומדותיו עד שאין צורך לברר עליו. בשידוך כזה אני חפץ עבור בנותי..."

בדומה לכך, גם אנו יכולנו לקבל בגשם את השידוך שהקב"ה נתן לנו. על התורה הקדושה אין לנו שום שאלות, ואנו בטוחים שכל מה שנאמר בה נועד עבורנו ולטובתנו. בספר "חוט המשולש" מובא שלאחר שה"חתם סופר" זצ"ל התאלמן, הוצעה עבורו בתו של רבי עקיבא איגר זצ"ל כזיווג

חז"ל (ילקוט שמעוני פרשת יתרו) אומרים: "לפיכך ניתנה תורה במדבר, בפרהסיא, במקום הפקר, לומר לך כל הרוצה לקבל יבוא ויקבל". ועוד אמרו חז"ל: "בשלושה דברים נמשלה תורה, במדבר באש ובמים. לומר לך מה אלו חינוך, אף דברי תורה חינוך לכל באי עולם".

התורה מחזרת אחר אכסניה שלה, ונכנסת לכל מקום פתוח המבקש לקבל אותה. אין אפוא כל פלא שגם בקרב משפחות שתרחקו במשך שנות דור משמירת התורה והמצוות, מוצאים לפתע נין או נכד שחזרו בתשובה שלימה התורה דפקה על דלת הבית, ומצאה סדק צר של רצון לקבל אותה ודרכו היא נכנסה.

אני עדיין זוכר את ראשית תקופת החזרה בתשובה. כל עוד עסקנו במסירת הרצאות בהשקפה, אזי עם כל המתיקות, העומק, והעוצמה שהיו בהן, עדיין לא היה בכוחן לשנות את השומעים ולהפוך אותם לבני תורה במובן המלא של המילה. לא שלא היו בעלי תשובה, היו גם היו, אך באיזשהו מקום הרגשנו שמשו חסר להם. אולם כאשר החילוננו למסור שיעורי תורה, והציבור ישב ולמד דף גמרא, התחיל לצמוח דור של בעלי תשובה בני תורה לתפארת ממש.

הקב"ה אומר לנו: "כי לקח טוב נתתי לכם תורתי אל

שני, אמר ה"חתם סופר" לשדכן: "לי השידוך מתאים, אולם לפלא בעיני, כלום רבי עקיבא איגר אינו מכיר את הגמרא (פסחים מט) האומרת שעל האדם להשיא את בתו לתלמיד חכם?!"

הלך השדכן והציע את השידוך

הלך השדכן והציע את השידוך לרבי עקיבא איגר שאמר גם הוא: "לי השידוך מתאים, אולם לפלא בעיני, וכי ה"חתם סופר" אינו מכיר את דברי הגמרא (שם) האומרת: 'לעולם ימכור אדם כל מה שיש לו, וישא בת תלמיד חכם?'" אמר השדכן: "אם אלו הם הדיבורים של שניכם, אות הדבר כי אתם מחותנים מתאימים, והשידוך קם ונחתם! אנו אומרים בברכת המזון: 'ונא אל תצריכנו ה' אלקינו לא לידי מתנת בשר ודם'. מבאר רבי נפתלי מרופשיץ זצ"ל כי בכך אנו רומזים שאיננו רוצים לקבל ממי שמרגיש שהכסף שלו, איננו חפצים לקבל ממי שחושב שהוא עשה את ממונו בעשר אצבעותיו, איננו מבקשים לקבל ממי שמרגיש שהוא מעניק משלו בתורת מתנה.

לאחר מכן אנו מוסיפים ואומרים: "ולא לידי הלואתם", ובכך אנו מכוונים כי איננו רוצים ללוות ממי שמרגיש שהוא מלווה לקב"ה כדי לקבל ממנו החזר בריבית דריבית. "כי אם לידך המלאה הפתוחה הקדושה והרחבה" איננו רוצים לקבל מאדם הנותן רק כדי לקבל, אלא רק ממי שמכיר שגם כשהוא נותן ומלווה אין זה משלו, אלא מידו הרחבה של ה' יתברך.

לאבי, רבי יעקב שכטר זצ"ל היה בית מלון

לאבי, רבי יעקב שכטר, זצ"ל היה בית מלון בעיר נתניה. באחד הימים התקשר מאן דהו לבית המלון, וביקש לשוחח עם בעל הבית. במקום לצין כי הוא בעל הבית, שאל אבי: "מה אתה רוצה?"

האיש חזר על בקשתו: "רצוני לדבר עם בעל הבית באופן ישיר". ושוב נשמעה תשובה דומה: "מה אתה צריך?"

השיחה המוזרה חזרה ונשנתה מספר פעמים עד שהאיש שמעבר לקו שאל את אבי: "מה שמך?"

כאשר אבי השיב כי שמו יעקב שכטר, נדהם האיש ושאל: "הרי אתה בעצמך הוא בעל הבית, מדוע התחמקת מלומר זאת?"

"אני אינני בעל הבית האמיתי", השיב אבי, "אני בסך הכל הגזבר, רק בורא העולם הוא בעל הבית!"

אבי היה אדם אמיד ובעל נכסים, אבל הוא ידע שהחיים בעולם הזה ארעיים וחולפים ובעל הבית הוא בורא העולם. יבוא יום והאדם יעזוב את גופו ואת עושרו עלי אדמות וישאר רק עם אוצרותיו האמיתיים והרוחניים.

במשך כל חייו, הוא אף פעם לא הרגיש הרגשה של בעל הבית, אלא הרגשה של גזבר. כך חיו האנשים בדור הקודם הם הרגישו את עצמם כגבאים המקבלים משכורת של שמונים אחוז עבור העברת עשרים אחוז לטובת העוסקים בתורה יומם ולילה.

הגמרא (מנחות ו) מגדירה זאת במילים: "כהנים משולחן גבוה קא זכו". ישראל שנותן להם, הוא רק בלדר המעביר את מה שנתן להם הקב"ה.

כאשר רואה הקב"ה שהגבאי עושה את שליחותו בנאמנות ומעביר לכהנים וללויים את חלקם בלב שלם, מתוך הרגשת שליחות ולא מתוך הרגשת בעל הבית שהכסף שלו, הוא נותן לו משלוחים נוספים כדי שימשיך בביצוע שליחותו הנאמנה. וכפי שדורשת הגמרא (שבת קיט ע"א): "עשר תעשר - עשר בשביל שתתעשר".

מאידך, כאשר האדם חושב שהוא בעל הבית על הממון, ברצותו יתן לכהן וברצותו ימנע מלתת, הקב"ה לא מפקיד בידו שליחויות נוספות. ובסופו של דבר כל מה שנשאר בידו, הוא רק שיעור המעשר שהיה נותן לכהן. וזהו שנרמז בתורה: "ואיש את קדשיו לו יהיו" (במדבר ה, י), כלומר שלעיתים כל שנותר בידי האדם מכל הונו, הוא רק מה שהיה אמור לתת לכהן.

לפני כמה עשרות שנים זעק מרן מנהמת ליבו כלפי בני הקיבוצים, "במה אתם יהודים?" ביקרתי אצלו כמה שבועות לאחר מכן, השתוממתי שהוא מספר לי על כך וכששאלני האם נכון דיבר

הגאון רבי אברהם צבי מרגלית שליט"א מרא דאתרא כרמיאל, על מרן הגרא"מ שך זצוק"ל

נח איש צדיק (י)

ואז אמר לו מרן שלאחר מחשבה נראה שהעצה שנתן לו אינה טובה, שלא ינהג על פיה אלא בדרך אחרת. באמצע התפילה גמר מרן בדעתו שהשיא עצה שאינה ראויה. זו מכשלה גדולה. הוא היה איש אמת במלא מובן המילה. ביצע מה שראה לנכון ללא היסוס. שלימות נפלאה.

היתה לו חולצה אחת בלבד

באחת משיחותינו תיאר לי מרן את הקושי שהיה לו כשלמד בישיבה. בן אחת עשרה. משפחה עניה מרודה. שנים שלא ראה את הוריו. היתה לו חולצה אחת בלבד... כשנקרעה שלח אותה לאשה צדקת שתתקן אותה עבורו.

היום נוסעים הביתה על כל שטות. כדי להגיע לאהבת התורה של מרן צריך מסירות נפש. אנחנו לא בדרגות העוני שהיו באותו דור. ברוך ה' המצב שונה, לכל בחור יש כמה וכמה חולצות, וכך גם שאר הצרכים הגשמיים. כאמור, הרב שך היה מעורה עד מאד בנעשה בישיבתו. תמיד חש חלק מהישיבה תמיד התעניין מה קורה.

באחת מפגישותינו האחרונות אמר לי: הרב מרגלית תזכור שאת הישיבה בכרמיאל אני עזרתי לך להקים! ובאמת לולא התמיכה הנמרצת והחד משמעית של מרן, הישיבה לא היתה קמה. כאשר ניגשנו להקים את הישיבה התייעצנו עם כמה רבנים חשובים. האם כדאי להקים ישיבה בתוככי עיר חילונית כל כך. באותה תקופה בבית הכנסת היחיד הפעיל, לא תמיד היה בו מנין של שומרי מצוות. עד כדי כך.

רוב הרבנים סברו שלא כדאי. ניגשתי למרן, והוא התלהב, מיד נרתם למשימה. אמר: הרב מרגלית, אני אעזור לך. אם יש הורים שמתלבטים האם כדאי לשלח את בנם יקירם לישיבה בכרמיאל, שלח אותם אלי...

באותה פגישה סיפר מרן סיפור: כאשר רצו להקים את מסגרת 'בית יעקב' בפולין, היו שהתנגדו ליוזמה. היוזמים שלחו שליח שיעבור בין הרבנים ויחתים אותם על תמיכה בהקמה. כאשר הגיע האיש אל ה"חפץ חיים", חתם מיד.

נח איש צדיק - אנו חבים את חיינו הרוחניים בכרמיאל למרן הרב שך זצ"ל. הרב לימד אותנו מסירות נפש לתורה מהי. כל מסכת חייו היתה - עשיית רצון הבורא יתברך. לפני כמה עשרות שנים זעק מרן מנהמת ליבו כלפי בני הקיבוצים, "במה אתם יהודים?"

הרב שך דיבר על כך שבקיבוצים אוכלים נבילות וטרפות. עוברים עבירות חמורות. לא שומרים שבת ולא שאר המצוות. אין להם כל קשר ליהדות. הארץ רעשה. מהומת אלוקים. איך הרב משמץ את בני הקיבוצים, 'מלח הארץ', משרתים ביחידות מובחרות בצבא...

ביקרתי אצלו כמה שבועות לאחר מכן. הרב שך סיפר לי שחבר הכנסת הרב רביץ ז"ל הביא אליו משלחת של בני קיבוץ כדי לנסות ליישר את ההדורים. למרן שאהב כל יהודי בכל לבו, כאב הריחוק הנורא. הוא שמח שיש לו הזדמנות להציג לפני אותם יהודים רחוקים את משנתו. השתוממתי על כך שהוא מספר לי על כך, ויותר מזה, כשסיים שאלני מה דעתי, האם נכון דיבר.

איזו גדלות. גם לאחר מעשה, מרן לא התקבע במה שעשה ובמה שאמר. בדק את עצמו, האם ראוי היה לנהוג כך או שמא לא.

קיבל מרן שיחת טלפון מאחד הרבנים

יום אחד לפני זמן תפילת מנחה בישיבה, קיבל מרן שיחת טלפון מאחד הרבנים. הלה שאל שאלה בענין כלשהו, נתן לו הרב שך את עצתו, ואז נפנה ללכת את הישיבה. היה זה בשנותיו האחרונות, כאשר כל פסיעה שלו היתה כרוכה במאמצים רבים. הדרך הקצרה מביתו אל היכל הישיבה, כחמישים מטר, ארכה כעשרים דקות.

מרן עמד במקומו, התפלל תפילת שמונה עשרה בלחש, ומיד לאחר מכן פנה לאחוריו והלך לביתו, שוב בקושי רב. כאשר הגיע ביקש להתקשר לאותו רב, הלה עלה על הקו,

הוסיף ואמר: יש לי בקשה. מעבר לחתימה אני רוצה לתרום תרומה עבור המוסד. ועוד בקשה יש לי, כל פעם שתגיע לראדין, תיכנס בבקשה אלי ואתן לך שוב תרומה.

בכל פעם שאתה מגיע לבני ברק תיכנס בבקשה אלי

המשיך מרן ואמר לי: אני אומר לך אותו דבר - בכל פעם שאתה מגיע לבני ברק. תיכנס בבקשה אלי ואתן לך תרומה. לא היו אלו תרומות גדולות. מרן היה מפשפש בכיסים ודולה את אשר מצא. לפעמים מאה שקלים, לפעמים מאתיים. אבל ערכן היה עצום, העידוד שהדבר נתן לנו לא יסולא בפז. בערוב ימיו נקלעתי שוב לבני ברק. כדרכי פניתי בין היתר לביתו של מרן. המשב"ק נכנס אל מרן החדרה ואמר שהנה הרב מרגלית הגיע. הרב שך אמר שאינו יכול לקבל אותי. כנראה היה ממש באפיסת כוחות. ירדתי במדרגות והתחלתי ללכת ברחוב ראב"ד. לא פסעתי יותר מכמה פסיעות, והנה המשב"ק רץ אחרי: "מרן קורא לך".

מעיקרא מאי קסבר ולבסוף מאי קסבר?
התברר שהרב שך נזכר פתאום: רגע, הרי אמרתי לרב מרגלית שבכל פעם שהוא בעיר יכנס אלי ואתן לו תרומה. זו היתה התחייבות שלי. התחייבות יש לקיים בכל מחיר. כאשר סיים המחזור הראשון בישיבה שיעור ג', רצינו לסייע לבחורים להתקבל בישיבות גדולות טובות. אבל, מי מכיר את הישיבה החדשה שבכרמיאל?

ניגשתי למרן עם בחור שחשבנו שהינו מתאים לישיבת פוניבז'. הרב שך שלח אותי לראש הישיבה עם בקשה אישית לקבל את הבחור. ראש הישיבה בחן את הנער. התרשם לטובה, וקיבלו לישיבה.

אחרי זמן מה, למרבה הצער, עזב הבחור את הישיבה. הוא הגיע לבדו לפוניבז' מיישיבה קטנה ולא מוכרת. בחור ביישן ונחבא אל הכלים. לא קיבל מספיק עזרה וסיוע. חש 'אבוד' בין מאות הבחורים ש'הרגישו בבית'.

שבוע לאחר מכן נתן הרב שך שיחה על כך. הוא קבל על שלפעמים מגיע בחור זר ולא מקבלים אותו כראוי. מרן הביע מחאה נמרצת על כך. כאב לו שלא תמכו בבחור ולא קיבלו אותו לחברה. זהו חיסרון בעבודת ה'.

זה היה הרב שך. אדם כה גדול במדרגות כה גבוהות, דאג לכל בחור גם לפרטים הקטנים.
ישנו סיפור מתוק: יום אחד בשעות הצהריים נשמעו דפיקות על דלתו של מרן. המשמש לא היה בבית באותה עת. הרב שך ניגש בעצמו ופתח, והנה בפתח עומדת נערה. כששאל למבוקשה סיפרה שהיא עולה חדשה, לומדת ב'אור החיים' ומתגוררת בפנימיה. שמה ז'קלין. המנהלת טוענת שזה שם לא יהודי, וצריך להחליף אותו. אבל, הנערה אוהבת את השם...

תגידי למנהלת שאני אמרתי שזה שם יפה!

אמר הרב: "תגידי למנהלת שאני אמרתי שזה שם יפה!"
איזו רגישות, איזו חמלה. ברור, שגם הרב שך לא סבר שזה שם יאה לבת ישראל. ודאי העדיף את אחד משמות אמותינו, שרה רבקה רחל ולאה. אבל הוא חש את מצוקתה של הנערה, ירד מיד לעומק דעתה. הבין עד כמה הדבר מפריע לה, ומיד תמך בדעתה כביכול.
שילוב כה נפלא. מצד אחד גדלות עצומה בתורה, עמקות נפלאה. ומצד שני - רגישות מופלאה לענייני בין אדם לחברו. כאמור, אנו חייבים למרן הכרת הטוב עצומה. בשנים האחרונות תמך בנו מרן הגראי"ל שטיינמן זצ"ל. אבל הכל הוקם על האדנים שיצק מרן הרב שך זצ"ל.

(נערך מתוך הספר 'שיחות בהיכל')

כל שבוע הגליון אצלכם במייל

כתבו לנו ונשמח לצרף אתכם לרשימת המנויים

A950850750@GMAIL.COM

בשכונת 'בתי נייטין' בירושלים התגורר יהודי פרוש וחסיד, הגה"צ רבי נחמן דוד דובינקי זצ"ל, שהיה ספון כל ימיו באוהלה של תורה. מידי פעם הייתי הולך לראותו קורא 'קריאת שמע'

הגאון רבי אליעזר טורק שליט"א על מה שזוכים בשמחה בעבודת ד'

נח איש צדיק (ו)

התלהבות ורעננות, באותו חשק גדול ושמחה עצומה.
לפני שהחל בקריאתה נעצר לרגעים ספורים, כדרכם של חסידים הראשונים שהיו 'שוהים' שעה אחת קודם התפילה, בהם עורר את ההתבוננות וההכרה, והחדיר בכל נימי נפשו את 'ויהיה שמח בעשותו אותה המצוה בשמחה שאין לה קץ מלב ונפש ובחשק גדול'... ואז מתוך להב האש הפנימית המתפרצת של אהבת ה' ויראתו, כשהוא אחוז בשיאה של ההתרגשות, כאילו נעתקו המילים מפיו, זעק באהבה: 'ש-מ-ע י-ש-ר-א-ל... ה-ש-ם א-ח-ד' - - - בחיתוך הלשון המשיך לומר: 'ו-א-ה-ב-ת את השם אלוקיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאורך' - - - נפשו יצאה בדברו! אשרי עין ראתה זאת! החשק המיוחד וההנאה העצומה שחזרו על עצמם יום ויום מחדש בעת שניגש לקרוא 'קריאת שמע', מבלי קהות חושים, מבלי התמססות רגש, הראו דוגמא כיצד אמורה להיראות עבודת ה' במיטבה, והותירו לנו טעם מיוחד של שמחה ודביקות בקיום המצוה. 'לעבדו בכל לבבכם!' עבודת לב - הענקת אהבה וחיבה למצוות! עובדה נפלאה שמעתי מהגאון רבי משה מרדכי חדש זצ"ל, ראש ישיבת 'אור אלחנן', שזוכר הוא בבחרותו את הגה"צ רבי צבי קופשיץ זצ"ל, מגיע להשתתף ביום 'שמחת תורה' במעמד ה'הקפות' בישיבה. לאחר ה'הקפות' הזמינו אביו המשגיח הגה"צ רבי מאיר חדש זצ"ל, לרדת לביתו שהיה ממוקם תחת הישיבה לשמוע 'קידוש'. והנה לאחר שקידשו על היין ובירכו מזונות על כיבוד קל שהוגש לפניהם לכבוד היום, לפתע תפס רבי מאיר בחביבות ובהתרגשות את ידו של רבי צבי, ואמר לו בקול מתפעל: "הא! רבי צבי! אשרינו שזכינו להיות העם הנבחר... הלא עלינו נאמר בתורה: 'מי גוי גדול אשר לו אלוקים קרובים אליו כה' אלוקינו'... דוד המלך ב'תהילים' קורא לנו: 'עם קרובו'... הא! איזה אושר! איזו שמחה וזכות היא לנו להיות קרובים אליו יתברך!..." ומתוך להט הדברים החלו לנגן ניגון שמח על המילים: 'וירם קרן לעמו תהילה לכל חסידיו, לבני ישראל עם קרובו

בסידור 'אשי ישראל' - להגר"א מוילנא (תתכה) מובאים כמה עיקרים בשם רבי חיים ויטאל, תלמידו המובהק של האר"י הקדוש. אחד הדברים המופלאים הוא, המובא על דברי המשנה בקידושין (לט): "כל העושה מצוה אחת מטיבין לו, ומאריכין לו ימיו, ונוחל את הארץ".

"וכפי גודל שמחתו באמת ובטוב לבב הפנימי, כך יזכה לקבל אור העליון. ואם יתמיד בזה אין ספק שישירה עליו רוח הקודש. וענין זה נוהג בין בקיום כל המצוות כולם, בין בעת שעוסק בתורה. שיהיה בחשק גדול ונמרץ ובהתלהבות עצום, כאילו עומד לפני המלך ומשרת לפניו בחשק גדול, למצוא חן בעיניו לקבל ממנו מעלה יתירה וגדולה".

מבואר בדבריו, שקיום המצוות מתוך התלהבות וחשק, הוא 'השורש' שהכל נשען עליו! וכיצד יעורר בליבו חשק, על ידי כך שיעורר בליבו חשיבותם של המצוות והזכות הגדולה לקיימן שנתגלגלה על ידו. כשיצייר במחשבתו 'כאילו עומד לפני המלך ומשרת לפניו', כך תרבה אהבתו וחיבתו כלפי התורה והמצוות!

מידי פעם הייתי הולך לראותו קורא 'קריאת שמע'

בשכונת 'בתי נייטין' בירושלים התגורר יהודי רם המעלה פרוש וחסיד, הגה"צ רבי נחמן דוד דובינקי זצ"ל. יהודי צדיק וירא שמים שהיה ספון כל ימיו באוהלה של תורה ודקדק במצוות בצניעות ובענוה. בירושלים התייחסו אליו הכל כאל עובד ה' מופלג וכאחד מנקי הדעת.

מידי פעם הייתי הולך לראותו קורא 'קריאת שמע' של שחרית. מעמד שהצליח להשרות יראת שמים ולהותיר חותם מיוחד במינו על השומעים. הוא המחיש למול עינינו המשתאות את דברי רבי חיים ויטאל: "וכפי גודל שמחתו באמת ובטוב לבב הפנימי, כך יזכה לקבל אור עליון". המחזה המרהיב של 'קבלת עול מלכות שמים', על ידי אותו צדיק ששב ונשנה מידי בוקר וערב, היה בבחינת 'לא יסולא בפז'. תמיד באותה

הללו ק-ה". כשבסופו של דבר פרצו בריקוד עליז בשמחה אמיתית וכנה.

דבר זה ממחיש לנו את האושר המופלא שליוה את גדולי עולם בחייהם, והשמחה שמילאה את חדרי לבבם, ונסכה בהם חשק כה עצום והתלהבות לקיום התורה והמצוות. הם לא חשו בכך כמעמסה וכעול חס ושלום, אלא כזכות עצומה וכאמצעי לקרבת אלוקים.

שמעתי מידידי הגאון רבי זונדל שטרן שליט"א

שמעתי מידידי הגאון רבי זונדל שטרן שליט"א, רב קהילת 'פרושים' בשכונת רמת-שלמה בירושלים, על הגה"צ רבי זאב צ'צ'יק זצ"ל, מגדולי גאוני וצדיקי ירושלים, ומאנשי הקרובים של מרן הרב מברסק הגר"ז הלוי סלוביץ' זצ"ל, שהיה בעל יסורים עצום שהתבטא על עצמו לא אחת שאין לו טפח בגופו שאינו מיוסר, ולילות שלימים לא הצליח לעצום עין מרוב יסורים. ולמרות זאת היה מחדיר עמוק בלבבות שומעי ליקחו את המשפט הבא: "המאוס הגדול ביותר שקיים עלי אדמות הוא הלומד תורה, ואילו המסכן הגדול ביותר הוא מי שלא זכה להימנות על לומדי התורה!..." יום אחד פגש בו אחד התלמידי-חכמים בירושלים, וראה שהוא שמח ומאושר. שאלו התלמיד-חכם לפרש השמחה השרויה על פניו? והתעניין אם זה משום שהצליח לישון טוב יותר בלילה האחרון מבשאר הלילות? השיב לו רבי זאב: "לא! ממש לא! אדרבה לא הצלחתי לעצום עין כל הלילה האחרון, והתפתלתי כל העת מצד לצד מחמת הכאבים. אולם דוקא משום כך אני שמח ועליז, שעל אף הכאבים הצלחתי היום ללמוד ארבע שעות ברצף!..." נפלא מבינתנו!

וכפי שסיפר פעם הגה"צ רבי משה אהרן שטרן זצ"ל

כך זה בתורה, וכך זה בכל מצוה ומעשה טוב שעושה האדם, הוא אמור לחוש שמחה עצומה ואושר. וכפי שסיפר פעם הגה"צ רבי משה אהרן שטרן זצ"ל, המשגיח דשיבת קמניץ, שזכה ללוות פעם את המגיד הירושלמי הגה"צ רבי בן-ציון יאדלר זצ"ל, בדרכו לבית הכנסת. רבי בן-ציון היה סגי נהור בסוף ימיו והוכרח ללווה. הוא ציין שהיתה זו הזדמנות מיוחדת ושעה של קורת-רוח לזכות לקבל מלוא חופניים בתורה וביראה מאותו צדיק וקדוש, מיקירי קרתא דשופריא. והנה בעודם בדרכם ניגש אליהם עובר אורח, וביקש לברר היכן מתגורר יהודי פלוני? רבי משה אהרן כיוונו אל היעד בחיוך ובמאור פנים: "תמשיך ישר, תרד במדרגות, ולאחר

הבנין הראשון תפנה שמאלה...". לא עברו רגעים אחדים ושוב ניגש עובר אורח נוסף וביקש לברר היכן ממוקמת חנות פלונית? ושוב כיוונו רבי משה אהרן במלוא הסבלנות, כשהוא מחווה לו באצבע כיצד יגיע אל מחוז חפצו. וכך, עד הגיעם לבית הכנסת הזדמנו עוד כמה וכמה שואלים שביירו כתובות שונות. משהגיעו לבית הכנסת התבטא רבי בן-ציון בפני מלווהו: "רבי משה אהרן! גן העדן רוקד לפניך!...! הלוא יש אנשים שהולכים מבתם לבית הכנסת וכל הדרך הוא כשלון אחד גדול, במראות אסורות ובפטפוטי הבל. ואילו אתה כעת בדרכך לבית הכנסת זכית לקיים מצוות חסד ארבע פעמים!... עליך לשוב ולשמוח על מצוות דאורייתא שזיכו אותך בהן מן השמים..."

מי שזכה לראות את דמותו של המשגיח הגה"צ רבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל, יכול היה להבחין בדריכות העצומה שניכרה בו כל העת לקיים את רצון ה' בשלימות, כעבד המחכה לפקודת אדונו, מחשב בכל רגע נתון מה עליו לעשות כעת, ואיך יצליח למלאות את תפקידו התכליתי כראוי. במרבית ימיו ידע המשגיח תלאות רבות ויסורים: שנות המלחמה, ימי שנחאי ויפן, עניות ודחקות כלכלית נוראה, ועוד כהנה וכהנה. ולמרות כל זאת הוא לא חש שה'עבדות' הזו, והנסיגות שעוברים ומעיקים עליו, אינם מטיבים איתו. אדרבה לא אחת העיד על עצמו שלא זכור לו אף יום אחד בחייו שהוא לא חש בו מאושר! לא עבר עליו אפילו יום אחד בעצבות! וידוע הביטוי שהיה שגור על לשונו של מרן ראש הישיבה הגרא"מ שך זצ"ל: "לא ראיתי בחיי אדם כה מאושר כמו המשגיח".

(קטעים מתוך 'אוצרותיהם אמלא')

האם כל הנוסעים שהיו על המטוס מדובאי כבר חזרו בתשובה עשו 'קידושא רבא' ענק ומקפידים עכשיו על קלה כבחמורה?

על המבול הגשם ודרכיו של היצר הרע

מאת: אלחנן נתן ליכטיג

בשבועיים האחרונים אין מי שלא שמע, דיבר והצטרף מסיפור הטיסה ההיא מדובאי. לב מי לא רטט כשהרצנו בראש את רצף הניסים? מספיק פרט אחד קטן שהיה משתבש - אם דלת הטייס הייתה ננעלת בלי אפשרות פריצה מבחוץ, אם במקרה לא היו יושבים במטוס טייסים אחרים שיוודעים לקחת את ההגאים ברגע האמת, אם היה לוקח עוד דקה

אחת לזהות את המצב... כולנו מבינים בדיוק איפה זה היה נגמר, חלילה. נס גלוי, שחור על גבי לבן.

אבל בואו נעצור רגע ונשאל את עצמנו בכנות: מה קורה עכשיו? האם כל הנוסעים שהיו על המטוס הזה כבר חזרו בתשובה שלימה, קרעו שערי

שמים עשו 'קידושא רבא' ענק ומקפידים עכשיו על קלה כבחמורה? כנראה שלצערינו לא ממש...

למה? כי ליצר הרע יש פטנט ישן וגאוני. הוא לא מתווכח עם הנס. הוא פשוט מרגיע, משקט, מלטף ואומר: "אוי, איזה מזל היה, איזה נס", ותוך יומיים-שלושה מחזיר אותך לשגרה כאילו כלום לא קרה. הכל עובר ליד האוזן ונעלם.

זה בכלל לא התחיל בדובאי

אבל האמת היא שזה בכלל לא התחיל בדובאי. תסתכלו על פרשת השבוע שלנו - פרשת נח. כל שנה מחדש אנחנו קוראים אותה, בואו לא נעצור ב "ווארטים" יפים על "בדורותיו - לשבח או לגנאי", ונעבור הלאה. בואו נעצור להוריד את הסיפור הזה לקרקע המציאות.

תחשבו על זה רגע: העולם כולו נחרב ונמס. מוסדות תבל מתפרקים, בתי ענק קורסים, סלעים ועצי ענק נעקרים ומתעופפים באוויר כמו קיסמים, פלדה וברזל נמסים ברותחין. היקום כולו הפך לתוהו ובוהו מוחלט. ובתוך הגיהנום הזה - שטה לה תיבת עץ קטנה.

איך בכלל דבר כזה שורד חמש דקות?!

איך מים שיוורדים בעוצמה של מפלי ענק מהשמים פשוט

"יודעים" לא לגעת בתיבה? איך שום בול עץ שנעקר או גוש ברזל שהתעופף לא פגע בדופן התיבה, לא עשה בה חור קטן שהיה ממלא אותה במים תוך שניות ומשקיע אותה למצולות? ואיך היא לא מתהפכת? תארו לעצמכם גלי צונאמי מפלצתיים שמטלטלים אותה, והיא לא מתהפכת, לא מתנפצת על איזה הר חבוי, פשוט שטה לה בתוך חורבן מוחלט.

ועוד לא דיברנו על מה שקורה בפנים: מאיפה מגיע חמצן

לנשום? איך אפשר לחיות חודשים ארוכים בתוך צחנה בלתי נסבלת של רבבות חיות, זבל ואשפה שנרקבת, בלי להיחנק?

כשמתחילים לחשוב על הפרטים הקטנים, מבינים שזה היה רצף בלתי נתפס של אלפי ניסים בכל שבריר של שנייה! אז למה הלב שלנו לא רועד בכל שנה מחדש

כשאנחנו קוראים את זה? בדיוק מאותה סיבה: כי התרגלנו, וכי היצר משקט ומרדים.

והנה עכשיו, ממש בימים אלו, אנחנו מתחילים לבקש "ותן טל ומטר". מבקשים גשם מהקב"ה. בואו ניקח דוגמה קטנה מהנס העצום הזה שנקרא גשם:

המים האלה מגיעים אלינו מגובה של קילומטרים. בדרך הם פוגשים רוחות עזות ומערבולות אוויר. לפי חוקי הפיזיקה וכוח המשיכה, המים היו צריכים להתחבר לגושים ענקיים - דליי מים מרוכזים שהיו צונחים עלינו מלמעלה כמו אבני בליסטראות או קליעים והורסים כל מה שבדרכם.

אבל ראה זה פלא: כל טיפה שומרת מרחק מחברתה! הן יורדות רכות, מופרדות, טיפה אחר טיפה, בדיוק במידה הנכונה כדי להחיות אותנו ולא להחריב. נס שהקב"ה עושה לנו מול העיניים שלנו בכל חורף מחדש! העולם שלנו מלא בניסים בכל רגע ובכל נשימה. ההבדל היחיד בין נס גלוי לבין הטבע הוא רק ההרגל שלנו.

בואו לא ניתן ליצר להשקט אותנו, לא נחכה שדלת המטוס תינעל כדי להרים עיניים לשמיים. בואו נפתח את העיניים, נתבונן בכל טיפת גשם ובכל חסד קטן, נתעורר, נתרגש - ונתקרב באמת לבורא עולם.

לטעות הזו קוראים בעולם העסקי: "לתפוס סכין נופלת". הכלל אומר: ממתנים שהיא תיפול על הקרקע ותעצור לגמרי

משוק ההון למלחמה ביצר הרע - על סכין נופלת וימי החורף שבפתח

מאת: אלחנן נתן ליכטיג

יש מושג מפורסם בעולם המסחר והכספים, שכל אדם פשוט יכול להבין אותו ברגע:

תארו לעצמכם אדם שרואה מחיר של מניה שהולך וצונח במהירות. החברה דיווחה על הפסדים כספיים, או שהשוק כרגע בירידות, ואז קורה שאותה מנייה לפני יומיים נמכרה במאה דולר יותר, אתמול ירדה בחצי, והיום היא ממשיכה להתרסק. בראשו של האדם צצה מיד מחשבה מפתה: "איזו הזדמנות פז! הרי רק שלשום היא היתה שווה המון, ברור שמחר היא תחזור לעלות. אקנה עכשיו בזול וארוויח בענק". הוא מזדרז ומשקיע את כספו, אך המציאות טופחת על פניו: המחיר לא נעצר שם. הוא ממשיך ליפול ולהתרסק, וההפסד רק הולך וגדל.

לטעות הזו קוראים בעולם העסקי: "לתפוס סכין נופלת". ומשמעותה: כוס שגשמת מהשולחן עוד אפשר לנסות להציל ביד, אבל כשסכין חדה צונחת עם החוד מהשיש - אם תנסה לתפוס אותה כשהיא באמצע באוויר, אתה עלול להיחתך ולהיפצע.

הכלל אומר: במנייה של סכין צונחת, אסור לגעת כשהיא בצניחה חופשית. ממתנים שהיא תיפול על קרקע יציבה ותעצור לגמרי. רק כשיש עצירה ובונים נקודת אחיזה חזקה, אפשר להתחיל לעלות מחדש בבטחה.

אפעס... היכן הקדושה של הימים הנוראים?

וזה בדיוק הלקח הגדול לתקופה שבה כולנו עומדים עכשיו. החגים הגדולים כבר מאחורינו. יצאנו מחדש שלם שהיה כולו רוממות והתעלות: הרגעים המרטיטים של אלול, ימי הדין והתשובה ונעילה ביום הכיפורים, ואחר כך רצף הימים הטובים של חג הסוכות שבהם כל יום שונה מחברו ואין סדר יום רגיל.

אבל עכשיו, ימי בין הזמנים חלפו, והשגרה האפורה של החורף חוזרת. השעון מצלצל באותה שעה, הטרדות של הבית והשגרה חוזרים, ופתאום הלב נצבט: אפעס... היכן הקדושה של הימים הנוראים? לאן נעלמו הדמעות וההתעוררות?

ברגע אחד אנו מרגישים נסיגה, תחושה של ירידה וריחוק. הסכנה הגדולה ברגעים האלה היא **להפוך לסכין נופלת**. כשאדם מרגיש שמצבו המרומם מהימים הנוראים התרחקו ממנו, קל מאוד להיתפס לדכדוך ויאוש: "אם אני לא באותה מדרגה של נעילה, אז שום דבר לא שווה", ואז הייאוש גורר רפיון, והרפיון גורר נפילה עמוקה יותר. לחלופין, מגסים לקפוץ בבת אחת על דרגות ענקיות ובלתי מציאותיות, נשברים מהר, וצוללים עוד יותר למטה. זוהי בדיוק התפיסה של סכין נופלת בידים חשופות. **התפקיד שלנו עכשיו הוא לבלום את הצניחה - לא לתת לנפש להיות סכין נופלת!**

איך עושים את זה? הולכים לאט ובונים את הרוחניות. קובעים זמנים קבועים ללימוד תורה - ומחליטים שזהו קו ששום עייפות ושום טרדה של שגרה לא פורצים אותו. זהו עוגן בלתי מעורער. מתחזקים בתפילה. מקפידים להגיע בזמן, להתפלל מילה במילה בכוונה, לפחות בחלקים מסוימים, ולא נותנים לשגרה לגרור אותנו לתפילה חטופה וחסרת לב. **מתקדמים צעד אחר צעד:** מבינים שהרוממות של החורף אינה בנויה על רגשות סוערים של יום אחד, אלא על בניין יציב ועקבי. שואלים כל יום מחדש: באיזו נקודה קטנה אני מתחזק היום? היכן אני עולה עוד טפח ולא נותן לעצמי לגלוש אחורה?

ברגע שמציבים את גבולות ההתנגדות הללו - ביצר הרע, בעצלות ובייאוש - הנפילה נעצרת מיד. במקום סכין שנופלת ופוצעת, מייצרים בסיס איתן של עמל ויציבות. משם, לאט לאט, חוזרים לטפס ולהתעלות עוד ועוד.

ולמה לא כתוב שהיה נחשב ל"פחות צדיק"

מרן הגאון רבי דוד פוברסקי זצוק"ל

תמים היה בדרתיו (ג, ט)

ברש"י: יש מרבתינו דורשים אותו לשבח כל שכן שאילו היה בדור צדיקים היה צדיק יותר, ויש שדורשים אותו לגנאי לפי דורו היה צדיק ואילו היה בדורו של אברהם לא היה נחשב לכולם, עכ"ל.

עי' בספר משכיל לדוד, שמביא דברי מו"ר מרן הגאון רבי דוד פוברסקי זצוק"ל שהק' על הלשון של היש דורשים לגנאי, שאילו היה בדורו של אברהם היה נחשב לכולם, למה לא נחשב "לכולם", ולמה לא כתוב שהיה נחשב ל"פחות צדיק", שזהו ההיפך מהיש דורשים לשבח, שאומרים שהיה "צדיק יותר".

יש צדיק יותר וצדיק פחות

וביאר מרן הגר"ד ז"ל, דדוקא כלפי דרגה של "צדיקים" יש צדיק יותר וצדיק פחות, אבל הרי לענין דרגתו של אברהם אבינו מצינו שאמרו חז"ל (בראשית רבה מז, ו) שהאבות הן הן המרכבה, וב"מרכבה" לא שייך בזה דרגות שונות, כי "מרכבה" היא נקיה לגמרי, ומדרגה זאת היתה רק אצל האבות הקדושים, שלא נשארה במהותם שום חומריות, אבל מי שיש לו אפילו מקצת חומריות, אין לו שום שייכות לדרגת "מרכבה", וא"כ אפילו אם ההבדל בין דרגת נח לדרגת אברהם אבינו היה רק כחוט השערה, אעפ"כ לענין המדרגה של "מרכבה" אין נח נחשב ל"כולם".

(מסוד חכמים)

ההבדל בין 'איש צדיק' ל'איש אלוקים'

פנינים ממרן בעל 'שבט הלוי'
הגאון רבי שמואל הלוי ואזנר זיע"א

נח איש צדיק תמים היה בדרתיו (ו)

במדרש (ב"ר ל, ט) ר' יהודה אמר בדורותיו היה צדיק, הא אילו היה בדורו של משה או בדורו של שמואל לא היה צדיק. (ועי' ברש"י כאן)

נראה, כי הנה במשה כתיב (דברים לג) איש אלוקים, וכאן בנח כתיב איש צדיק. וההבדל בין 'איש צדיק' ל'איש אלוקים' - 'איש צדיק' היינו שכל מטרת עבודתו להיות צדיק במעשיו וללכת ידי חובת בוראו, וזו היא השגתו הגדולה ביותר. אבל 'איש אלוקים' היינו שכל מגמתו להגדיל כבוד אלוקותו יתב' בעולם,

ומבטל רצונו - רצון אנוש לרצון אלוקים, בין כשעל ידי זה נתעלה ובין אם לא נתעלה, ואפילו אם יצטרך לעשות דברים כענין שבירת הלוחות ע"י משה, כשנראה שעל ידי זה יתרבה כבוד שמים, וע"ד שאז"ל (נזיר כג:) גדולה עבירה לשמה. וגם על ידי ביטול עצמו לגמרי, כענין (שמות לב, לב) מחני נא מספרך אשר כתבת, כי הוא ואלקות הוא דבר אחד. וזו היא גדולת ומעלת 'איש האלקים' יותר מ'איש צדיק', והבן.

דבכל תקופה ותקופה יש יצר הרע לדבר מסוים

יש לדקדק, אמאי נכתב בדורותיו לשון רבים, הוה ליה למימר 'בדורו' ונראה בדרך מוסר, דבכל תקופה ותקופה יש יצר הרע לדבר מסוים, לפעמים יצר הרע של תרבות הגוף, פעמים של קריאת כתבי עת רח"ל וכד'. ובזה נשתבח נח איש צדיק תמים היה 'בדורותיו' - דנח האריך ימים ודורות הרבה, ובמשך ימיו עברו עליו כמה תקופות ודורות, ובהן כל מיני יצרים והשחתה שהיו הבריות לקויים בהם, ואעפ"כ עמד בצדקו ובתמימותו - בכל הדורות ובכל התקופות. וביותר על פי דברי בעל הלכות גדולות, שכל שתי שנים נקרא דור, יש לומר דתכונת הדור ותאוותיו מתחלפות בכל שנתיים. אם כן כמה גדלה צדקת נח שלא להיתפס לדבר עבירה במשך דורות רבים כל כך.

(שבט הלוי עה"ת)

אני מבקש לשאול שתי שאלות עצומות על היונה

הגאון רבי גואל אלקריף שליט"א

ותבא אליו היונה לעת ערב והנה עלה זית טרף בפיה (ח, יא)

רש"י מביא את דרשת חז"ל: "אמרה [היונה]: יהיו מזונותי מרורים כזית בידו של הקדוש ברוך הוא, ולא מתוקים כדבש בידי בשר ודם". אני מבקש לשאול שתי שאלות עצומות על היונה:

שאלה ראשונה:

מהי כפיות הטובה הזאת? נח בנה תיבה והכניס אותך לתוכה. נח דאג לך ופרנס אותך יום יום, במשך שנה שלמה, ואת אומרת לו: עדיף לי זית מר ובלבד שלא לקבל ממך? ... כלום יש חוצפה גדולה מזאת?

אם תאמר שאכן היונה לא דיברה כראוי וכנכון, הרי התורה אומרת שיש להדליק את המנורה במקדש בשמן זית זך. אומר המדרש (ויקרא רבה לא) שהטעם לכך הוא, לפי שהזית הביא אורה לעולם בימי נח, שנאמר: "ותבא אליו היונה... והנה עלה זית טרף בפיה". משמע שהיא עשתה דבר טוב!

שאלה שנייה:

נח שלח את היונה, "לראות הקלו המים מעל פני האדמה". תעני על מה ששאלו אותו! הוא לא שאל אותך מה את רוצה לאכול, או איפה את מעדיפה לאכול - אצלי או אצל מישהו אחר. מדוע את עונה על מה שלא שאלו אותך?

מרן הגר"ש אלישיב זצוק"ל מתרץ על כך תירוץ נפלא: היונה באה לעודד את נח לבל יפול ברוחו! היא ראתה את נח עובד קשה מבוקר עד ערב, שבור כולו על עולם שחרב, שרוי בצער על חרון אף ששרוי בעולם. באה היונה ואמרה לו: הנה, אני יצאתי מהתיבה ונוכחתי לראות כי אמנם קלו המים, אך לא מצאתי שום דבר לאכול. אלא שאז הקב"ה שלח לי עלה זית - או מגן עדן, או מארץ ישראל ששם לא היה מבול - כדי שיהיה לי מה לאכול. כדי לתת לך את התשובה: מי שעושה את רצון ה' - נמצא בידיו של ה', ומי שמוצא בידיו של ה' - ה' דואג לכל צרכיו, לא יחסר לו מאומה. אם לבריה קטנה כמוני ה' שלח אוכל, בודאי שגם לך הוא ידאג! גם בזמן שיש חרון אף בעולם - הקב"ה מציל ושומר את כל מי שנמצא בידיו.

בדברים אלו רצתה היונה לומר לנח, שמאחר ובתיבה הוא עושה את רצון ה' - לא יחסר לו מאומה, וממילא אין כל טעם להישבר ולהרגיש צורך כה חזק לברוח כבר מן התיבה. מי שמרגיש שהוא בידיו של הקב"ה, ויודע שרק הוא יכול לעזור - יזכה לכל הברכות, גם אם על פניו נראה שהמצב קשה.

(מתוך 'שש באמרתך' בראשית, בהוצאת 'פה נוף')

ההצלה ע"י התיבה לא היתה מציאות גשמית, כי הרי כל היקום כולו נמחה במבול

הגאון הגדול רבי חיים פיינשטיין שליט"א
ראש ישיבת עטרת שלמה

הנה יש ללמוד דההצלה ע"י התיבה לא הייתה הצלה של מציאות גשמית ע"י בנין עצים כפשוטו, כי הרי באמת כל היקום כולו נמחה במבול, וכבר האריך הרמב"ן דגם העצים נמחו, והביא דברי המדרש שתמה מהיכן היה עלה זית ליונה אחרי שגם העצים נמחו. ועיין בפירוש הרמב"ן (י"ט) מה שכתב לבאר איך החזיקה התיבה כל הבעלי חיים שרבות הן וגדולות מאוד, ובעל כרחך שהיה זה בדרך נס שהחזיק מועט את המרובה, ומה שנצטוו לעשות התיבה גדולה, הוא בשביל שיראו אותה בני דורו ויתמהו בה ויעשו תשובה.

...ונראה לומר עוד דהתיבה לא הייתה בנין עצים בעלמא, אלא היה זה בגדר 'בית ה', והדבר מפורש במדרש שדרשו 'שתולים בבית ה', זה נח ששתלו הקב"ה בתיבה, הרי להדיא דהתיבה הייתה בית ה', ונח שניצל על ידה הוא משום דחשוב שתול בבית ה', וכן מבואר במדרש עה"פ 'וזה אשר תעשה אותה', דבאמות האלו עתיד למדוד בנין הבית. ולפי המבואר דהתיבה הייתה 'בית השם' הרי שהתיבה והבית ענין אחד הם, ולכן שייך מידת האמה של התיבה למידת האמה של הבית.

ובזוהר הק' איתא שבעת שרצה נח ליכנס לתיבה אמר לו הקב"ה שכיון שהוא בעל התיבה ויכנס נח אח"כ. ומבואר דהקב"ה נקרא בעל התיבה. ולפי המבואר כיון שהוא 'בית השם' הרי שהקב"ה הוא בעל התיבה. ובזה י"ל טעם דלכן עוג אע"פ שנגזר שינצל מן המבול לא הוכנס לתוך התיבה, משום שנאמר לא יבא בך ערל וטמא, ואינו ראוי להיות בתיבה שהיא בית ה'.

(גליון 'מערכי תורה' נח תשפ"ו - קובץ גליונות)

ועץ פרי גזעו דק. מדוע?

הגאון רבי זלמן סורוצקין זצ"ל, בספרו "אזנים לתורה", כותב: עץ סרק גזעו עבה ועץ פרי גזעו דק. מדוע? כי עץ פרי נותן את כוחותיו לפירות שיוצאים ממנו, לכן הוא נכחש וגזעו דק. לעומת זאת, עץ סרק משאיר את כל כוחותיו לעצמו, לכן גזעו גס ועבה. ראו זה פלא: עץ פרי, למרות גזעו הדק, שורד שנים על גבי שנים. בני האדם שומרים עליו ומטפחים אותו, כי צריכים את פירותיו. אולם עץ סרק, שדאג לעצמו וצימח גזע עבה, אינו מאריך ימים. סופו שבאים בני אדם וכורתים אותו כדי להשתמש בגזעו להסקה וליצירת רהיטים. עץ שלא חשב על עצמו אלא על אחרים, כדי שבני האדם יהנו מפירותיו, לשם כך היה מוכן להקריב את כוחותיו ולדלדל את גזעו - הוא נשאר עומד יציב שנים רבות, כולם דואגים לו ושומרים עליו שלא יפגע. אולם העץ שחשב רק על טובת עצמו, ושמר את כוחותיו לעצמו, סופו להיכרת ולשמש בעל כורחו לתועלת אחרים.

(הגאון רבי גואל אלקריף שליט"א - שש באמרתך בראשית בהוצאת 'פה נוף')

אני מגיע לפנות בוקר כדי לראות אם אתה נמצא

חביבות יתרה נודעת למרן הגאון רבי משה שטרנבוך שליט"א בליבו של כ"ק האדמו"ר מגור בעל ה"בית ישראל" זצוק"ל, שהיה מכנה אותו בחיבה "מין מוישלה", (מוישהלה שלי). ופעם כשהיה רבינו אצל הגאון מטשעבין, נכנס הבית ישראל, ואמר לרב מטשעבין "נו וואס זאגט איר אויף מין משה" [מה אתם אומרים על משה שלי].

פעם התבטא עליו הרבי באוזני הגה"ח ר' מרדכי יוסף קמיונקה ז"ל (רב בית הכנסת צעירי אגו"י בלונדון) "לא מצאתי נקי כמותו", והוסיף ואמר "אתה יודע שאני מבין בזה".

כידוע, רבינו למד בחברותא עם כ"ק האדמו"ר מגור בעל הבית ישראל זצוק"ל מידי ערש"ק בטור ב"י הלכות שבת. וסיפר רבינו כיצד החל הלימוד בחברותא. שפעם כאשר שוחח עמו הרבי, הפטיר לעברו 'לאמיר זעהן ווי דו לערנסט' (-הנה נראה כיצד אתה לומד), והוסיף: 'קענסטו קומען ווען דו ווילסט' (-הנה יכול לבוא מתי שתרצה). "באתי אליו בערב שבת", סיפר רבינו, "ומאז והלאה נמשכה הקביעות כשמונה חודשים, בכל פעם כשעה ולעתים שעה ורבע". סדר הלימוד הקבוע היה בטור ובית-יוסף עם הנושאים-כלים, בהלכות שבת. והרבי זי"ע היה מניח דגש על לימוד הטור, בית יוסף, שולחן ערוך הרב בעל התניא, ועוד. הרבי הניח את הספר על השולחן, ורבינו היה קורא מתוכו ("איך האב פאר געלערנט"), והרבי מוסיף ביאורים וחדושים.

"געלערנט שטארק"

פעם נשאל רבינו אם הלימוד היה במהירות או בעיון, והשיב רבינו: "מהר שאני לא יכול להחזיק מעמד...". אך הדגיש כי אין משמעות הדבר שהלימוד היה מקופיא אלא לעומקה של הלכה ("געלערנט שטארק"). וכפי שמעיד גם בספרו "עניין שהייה והטמנה למדתי בשעתו בעיון עם כ"ק האדמו"ר מגור בעל ה"בית ישראל" זצ"ל, עם הטור ושו"ע ופוסקים... (מועדים וזמנים ח"ז סי' קמ"ג).

גם בשאר ימות השבוע היה מגיע כ"ק הרבי זי"ע א מידי פעם לפנות בוקר לראות את רבינו יושב ולומד, ואמר פעם לרבינו, "אני מגיע לעתים בארבע לפנות בוקר כדי לראות אם אתה נמצא".

מרן שליט"א, היה סועד על שולחנו סעודת שבת ביחידות במשך תקופה ארוכה, ובהמשך הסעודה היו באים חסידיו לשמוע ממנו דברי תורה, ולפני ברכת המזון היה מורה לכולם לצאת, ולא היה מניח להישאר אלא לרבינו בלבד שסעד עמו את סעודת השבת, ובירכו יחד ברכת המזון בלא זימון. (הרבי זי"ע הזמין את רבינו לסעוד על שולחנו גם בליל הסדר בצוותא וביחידות, אך נבצר מרבינו להשתתף, ורבינו מיצר על כך רבות עד היום).

(גליון 'הלכות והנהגות' נח תשפ"ו)

בכל פעם שיוצא אוויר היינו אמורים לקפוץ בכל העולם

הגאון רבי ישראל בראג שליט"א: "סבא שלי, הרב אביגדור מילר זצ"ל, היה מגדולי המאמינים בעולם, אתם לא יכולים לתאר לעצמכם. בכל זבוב, בכל שריטה, היה שואל, 'מה זה רוצה להגיד לך? מה המסר?' הייתי הולך לטייל איתו בבקרים במשך שנים. הוא אמר: 'אני

מטייל עם הקב"ה, אני מדבר עם אבא שלי שבשמיים. אני מרשה לטייל איתי ולשמוע מה שאני מדבר'. אצל סבא קניתי אמונה אמיתית, הבנתי מה זה להאמין. דבר ראשון הוא היה נושם שתי נשימות, נשימות עמוקות, ואח"כ היה אומר: כל הנשמה תהלל קה הללויה. על כל נשימה ונשימה תהלל קה. אבא שבשמים! אה! הנשימות דואגות שהריאות יעבדו. אתה יודע מה זה ריאות? פעם לקחת בלון של ילד? כשפותחים אותו, מה קורה? הוא מתעופף בכל החדר. למה אנחנו לא עפים בכל החדר כשיוצא אוויר? יש שני בלונים אצל כל בנאדם. בכל פעם שיוצא אוויר היינו אמורים לקפוץ בכל העולם. הקב"ה הכניס באותו בלון הרבה מחיצות, וכשהן מתמלאות והאוויר צריך לצאת, הוא לא יכול לצאת בבת אחת. הוא יוצא לאט לאט. בכל בלון יש הרבה מאד חדרים. אתה יודע כמה לכלוך יש בעולם שיכול להיכנס? כמה חיידקים? יכולים להיות חולים מכל זה. והקב"ה שומר ומנקה את הריאות. אני כבר 65 שנה הולך איתן. 65 שנה אני נושם ונושם ונושם בלי טירחה. אח, אבא שבשמים, כמה חסד, כמה אהבה הוא שופך עלי!

מה קורה שם בתוך הראש?

יום אחד אמר לי סבא: אח, נתת לי ראש... מה קורה שם בתוך הראש? חושבים שזה קצת בשר ועצמות. הראש הזה, הוא מנהל את כל הגוף. הוא מחזיק את העיניים, סבא דיבר על כל חלק בעין ממה הוא מורכב ואיך העין מצלמת. האוזניים. המוח. השיניים, אי אפשר להספיק להודות עליהם, אי אפשר להפסיק. אבא שבשמים. כל הזמן היה סבא מספר וחוזר ומודה, כך במשך חצי עד שלושת רבעי שעה. סבא היה מלא התפעלות והכרת טובה, ואני - קיבלתי וקיבלתי. בכל שיחה היה יוצא מהכלים מרוב שמחה. הוא לא ראה מה קורה סביב. היה מוקדם בבוקר והוא היה הולך ומדבר. על הבסיס הזה גדלתי. זה היה הא"ב. בסיס של ביטחון אצל הסבא הדגול. הוא לא היה צריך לעבוד על זה - הביטחון היה חלק ממנו. כל כך סמך על אבא שבשמיים.

(מגזין השגחה פרטית, תשרי תשפז)

במה זכה הגאון רבי מאיר שפירא לזכות הרבים שלא היה כדוגמתו

כי אתה ראיני צדיק לפני (ז)

לרגל יומא דהילולא (ז' חשוון) של הגאון רבי מאיר שפירא זצ"ל מייסד ה'דף היומי', להלן דברים שאמר תלמידיו מרן רבי שמואל

הלוי ואזנר זצ"ל בעל 'שבט הלוי':

שאלה: במה זכה הגאון רבי מאיר שפירא זצ"ל לזכות הרבים שלא היה כדוגמתו בלימוד הדף היומי.

תשובה: היתה לו שאיפה כל ימיו לרומם קרן התורה וקרן ישראל, והי' מנהיג ות"ח עצום גדול בתורה ויראה ואוהב ישראל ממדרגה ראשונה, ובודאי הי' זה תפקיד נשמתו הטהורה מן השמים, וידוע שהגה"צ כ"ק אדמו"ר מגור ר' אברהם מרדכי זצ"ל אמר לו, איני מקנא בכך על המצוה הגדולה הזאת, אבל מקנא אני בכך על המצוה שעשיתם לפני זה שהביאה מצוה זאת בבחינה מצוה גוררת מצוה.

(שו"ת שבט הלוי חלק י' סימן י"ג)

ואויביו נופלין לפניו, ויש אומרים אף יצר הרע משלים אתו

כי יצר לב האדם רע מנעריו (ח)

כתב מטה משה: מצאתי כל מי שמכווין בעת התחלת 'אדון עולם' כתב ר"י חסיד ורב האי ורב שרירא גאון, 'ערב אני בדבר שתפילתו נשמעת ואין שטן מקטרג על תפילתו ואין לו שטן ופגע רע בראש השנה ויום כיפור בתפילתו ואויביו נופלין לפניו, ויש אומרים אף יצר הרע משלים אתו'

(אליה רבה סוף סימן מ"ו)

הצדיקים הצעירים

המדור שבו תזכו בעוה"ז והשכר הגדול שמור לעתיד לבוא

**כָּל הַכֶּתֶה פִּעְרָה פֶּה בְּתִדְהֶמָּה. אֵיזָה סִפּוּר! אֵיזָה חֶסֶד זְהִירוֹת! חֶלֶק מֵהַיְלָדִים
הַתְּחִילוּ לְמַלְמֵל: "וּוּאוּ, אֵיזוֹ הַשְּׂתוּלָלוֹת..."**, "אֲסוּר לְרוֹץ כָּכָה בַּמִּסְדְּרוֹן!"

חיים ויענקי מספרים על הרבה 'שמעון הצדיק' ומבחן הפתק המקפל

שמוליק ילחש לאהרלה, וכך הספור יעבר מילד לילד, שורה
אחר שורה, עד שהוא יגיע לילד האחרון בכיתה, שלומי.
שימו לב: אסור לחזור על הספור פעמים, וכל אחד חייב
להעביר הלאה בדיוק את מה שהוא שמע.

הרבה ניגש לחיים ולחש לו משהו באוזן

הכיתה הייתה בשקט מחלט. הרבה נגש לחיים ולחש לו
משהו באוזן. חיים פתח קצת את העיניים בהפתעה, הסתובב
לשמוליק ולחש לו באוזן.

וכך, הספור התחיל לטיל בכיתה. ראינו איך כל ילד ששומע
את הספור משנה קצת את הבעת הפנים שלו - חלק הפתעו,
חלק נבהלו, וכלם מהרו ללחש לילד הבא בתור. זה לקח
כמעט עשר דקות עד שהספור עבר דרך כל שלושים ילדי
הכיתה!

בסיום התהליך, קרא הרבה שמעון לשלומי, הילד האחרון
בשרשרת. "שלומי", אמר הרבה, "עכשיו, כשהספור עבר דרך
כל הכיתה, בבקשה קום וספר בקול רם לכלנו מהו הספור
ששמעת".

שלומי נעמד, כחכת בגרונו והתחיל לספר:
הספור ששמעתי היה ככה: "אתמול, ראובן שחק עם חבר
שלו והם התחילו להשתולל. הם רדפו אחד אחרי השני
במסדרונות של החידר כמו משגעים, וכשהם רצו, הם דחפו
בדרך כמה ילדים, נתנו בעיטה חזקה לכדור שהתגלגל שם,
ובסוף, מרב שהם רצו מהר, בגללם נפל שלחן שלם עם כמה
כסאות שעשו רעש נורא!"

כל הכיתה פערה פה בתדהמה. איזה ספור! איזה חסד זהירות!
חלק מהילדים התחילו למלמל: "וואו, איזו השתוללות...",
"אסור לרוץ ככה במסדרון!"

הרבה שמעון הצדיק חיוך חיוך רחב. הוא נגש לשלחן שלו,

הנה עוד ספור מרתק ומלא חכמה על הרבה שלנו, 'שמעון
הצדיק', והפעם - על הנסוי המיוחד שהוא עשה לנו בכיתה.
יום אחד, אחרי ההפסקה, היו קצת לחושים בכיתה. מישהו
אמר שמישהו אחר עשה משהו, חצי כיתה התחילה להעביר
שמעות, והאזירה לא היתה נעימה. הרבה שמעון נכנס לכיתה,
הביט בנו במבטו החכם, ומיד הבין מה קורה. במקום לצעק
או לתת עונשים, הוא חיוך את חיוכו המיוחד ואמר: "ילדים,
היום אנחנו הולכים לעשות מחקר מדעי קטן, וכל הכיתה
הולכת להשתתף בו!"

כלנו השתתקנו והזדקפנו בכסאות. מחקר מדעי? בחידר שלנו?
הרבה הוציא מהתיק שלו דף ניר חלק ועט. מול עינינו
המרתקות הוא כתב על הדף ספור קצר בן כמה שורות.
כשהוא סים לכתב, הוא קפל את הדף פעם אחת, ואז עוד

פעם, והניח אותו במרכז השלחן שלו כשהוא מקפל וסגור.
"מה שכתוב בדף הזה - נשאר פרגע סוד", אמר הרבה. "אני
הולך ללחש את הספור שכתבתי באזנו של חיים, שיושב
בשורה הראשונה. חיים ילחש אותו לשמוליק שיושב לידו,

הרים את הדף המקפל שהנח שם בתחלת השעור, ופתח אותו לעיני כולם.

אתמול, ילד בשם ראובן מיהר מאוד במסדרון

"ילדים", אמר הרבה, "בואו נקרא מה באמת היה הספור המקורי, כפי שכתבתי אותו על הדף לפני שהתחלנו." הרבה החזיק את הדף והקריא בקול ברור: "אתמול, ילד בשם ראובן מהר מאוד

במסדרון כדי לא לאחר לתפלה בבית הכנסת. בגלל שהוא רץ מהר כדי להספיק לענות 'אמן' יהא שמה רבא, הוא נתקע קלות בטעות בשלחן, וכדור שהיה שם התגלגל, וסדור אחד שעמד עליו החליק וכמעט נפל. ראובן עצר מיד את ריצתו, תפס את הסדור באויר בשניה האחרונה לפני שפגע ברצפה, נשק אותו באהבה והניח אותו בחזרה במקומו, ואז נגש להתפלל בכונה."

שקט מחלט השתרר בכיתה. הילדים היו המומים.

"מה אמר ומה אדבר", אמר הרבה. "הספור שהשמיע שלומי, הילד האחרון בשרשרת, היה ספור אחר לגמרי מהאמת שכתובה כאן על הדף! ילד צדיק שרץ לתפלה ומהר כדי להספיק לענות 'אמן', נהפך פתאום דרך השמועות לילד פרא שמשתולל במסדרונות, דוחף ילדים, בועט בכדורים והופך שלחנות! ולמה? כי כל ילד בתורו, אולי בלי לשים לב, הוסיף 'נפך משלו' ונפח קצת את הספור, עד שילד שרץ לדבר מצוה הפך למשתולל סדרתי."

הרבה הביט בנו במבט אוהב ורציני. "היה זה שעור חנוכי מאלף עבור כלנו. רציתי להוכיח לכם איך כל לשון הרע שאנחנו שומעים - הוא אף פעם לא הספור המדויק שקרה. הספור תמיד מתנפח, מגזים ויוצא מפל פרופורציה ככל שהוא עובר מאזן לאזן."

"ולכן", סים הרבה שמעון את דבריו כשהוא מצביע על הדף, "הפלל הוא ברור: לא זו בלבד שאין לדבר ולשמע לשון הרע, אלא אף אסור להאמין לו. כי עכשיו ראיתם במו עיניכם שמה שאתם שומעים, אפילו ממישהו ששמע ממישהו, רחוק מאד מהאמת המקורית."

והנה בוא נקח עכשיו עוד ספור, אמר הרבה, ועכשיו כשכבר

כלם נזהרים, נראה איך זה עובר. ואז שוב הרבה כתב על הדף משהו קצר בן כמה שורות. כשהוא סים לכתב, הוא קפל את הדף פעם אחת, ואז עוד פעם, והניח אותו במרכז השלחן שלו כשהוא מקפל וסגור.

"אני הולך לשוב ללחש את מה שכתבתי באזנו של חיים, שיושב בשורה הראשונה. חיים ילחש אותו לשמוליק שיושב לידו, שמוליק ילחש לאהרלה, וכך הספור יעבר מילד לילד, שורה אחר שורה, עד שהוא יגיע לילד האחרון בכיתה, שלומי." שימו לב: כל אחד חייב להעביר הלאה בדיוק את מה שהוא שמע. הכיתה היתה בשקט מחלט. הרבה נגש לחיים ולחש לו משהו באזן. חיים פתח חיוה, הסתובב לשמוליק ולחש לו באזן. וכך, ראינו איך כל ילד ששומע את הספור משנה קצת את הבעת הפנים שלו - וכלם מהרו ללחש לילד הבא בתור. גם עכשיו זה לקח כמעט עשר דקות עד שהספור עבר דרך כל שלושים ילדי הכיתה!

הרבה הסתכל עליו: קצת מבוהל...

בסיום התהליך, קרא הרבה שמעון לשלומי, הילד האחרון בשרשרת. "שלומי", אמר הרבה, "עכשיו, כשהענינו עבר דרך כל הכיתה, בבקשה קום וספר בקול רם לכלנו מה ששמעת." "לי אמרו", אמר שלומי,

"שצריך לדעת שמי שמדבר לשון הרע על השני יכול לעבור על אסורים חמורים: 4 מצות עשה, 7 לאוין, ו-30 ארורים!"

הרבה הסתכל עליו: קצת

מבהל... "לא... לא... חס וחלילה לא 30 ארורים, השם ישמר אותנו..."

אז בוא נפתח את הפתק ונראה: "ואז הוא פתח את הפתק ובו היה כתוב: 'צריך מאד להזהר מלדבר לשון הרע, כי יש בעון זה לא פחות מ-14 מצות עשה, עוד 17 לאוין, ו-3 ארורים שהתורה מזוהרת בהם.'"

אתם רואים, אמר הרבה, אפילו עכשיו שנזהרתם כבר, היו טעויות.

מאותו יום, בכל פעם שמישהו בכיתה נסה לספר משהו על חבר אחר, היינו מסתכלים עליו ונזכרים ב'מבחן הפתק המקפל' של הרבה שמעון הצדיק, ויודעים שמה שמספרים לנו עכשיו - הוא כנראה ספור אחר לגמרי מהאמת.

גזר דינם נחתם כי לקחו במבה בלי רשות?

הגאון רבי חזקיהו יוסף קרלנשטיין שליט"א

לדור המבול היו חטאים רבים. במדרש מובאים דברים מבהילים על חטאים שהיו באותו דור. אך גזר דינם הסופי נחתם על עוון הגזל כפי שמביאה הגמרא (סנהדרין קח):

איך אפשר להבין זאת? מצד אחד מוטלות על כף המאזנים עבירות חמורות, ומצד שני יש אדם שגנב בחנות הירקות

מספר עגבניות ומלפפונים, או שנטל מהמכולת חבילת במבה בלי רשות. האם מעשה זה מקטרג בראש גם מול עוון עריות? האם יש לו משקל יותר מעבירות חמורות אלו?

אומר ה"חפץ חיים" זצ"ל: מעשה באדם שהיו לו הרבה בעלי חובות. הם באו לביתו כששטרי החוב בידיהם, ותבעו ממנו להחזיר את הסכומים שהוא חייב להם. "אנא מכם, רחמו עלי!", ביקש הלווה. "בעוד שבוע - שבועיים ישתפר המצב הכלכלי שלי, ואז אשיב לכם את כל החובות". היות וסוף סוף הם בעלי לב יהודי, הם שמעו את דבריו וכמעט ששבו על עקבותיהם. אך בין הנושים היה אדם חצוף ועז פנים. הוא ניגש אל הלווה והרעים עליו בקולו:

"תפסיק עם הסיפורים שלך!"

"תפסיק עם הסיפורים שלך!". תוך כדי דיבור התפרץ לבית, עקר את הוויטרינה ממקומה, והחל להוציא החוצה את המקרר והתנור. כְּשֶׁאָזַן שְׁאָר הַנוֹשִׁים את מעשיו, הצטרפו גם הם לחגיגה, ורוקנו את הבית מתכולתו בתוך זמן קצר. נמצא שאותו עז פנים גרם לכך שכל הנושים גבו את חובם ברגע אחד, ולא המתינו כבקשת הלווה.

הנמשל: כל מעשה עבירה יוצר משחית. אך בבית דין של מעלה אינם נפרעים מן האדם מיד, אלא ממתינים עד שתתמלא סאת העוונות.

אך בשלב זה מתפרץ המשחית שנברא מכוח העבירה, והוא אינו מוכן להמתין עד שתתמלא הסאה, אלא הוא דורש עונש מיידי. כך היה גם בדור המבול, שאמנם חטאים רבים וחמורים הצטברו לחובתם, אך המקטרג שנברא מכוח הגזל הוא שתבע את העונש, וגרם לחתימת הדין. (מתוך 'נאה דורש' בהוצאת 'פה נוף')

לא התיבה היתה ההצלה

הגה"צ רבי חזקיהו מיישקובסקי שליט"א

וַיִּשְׁאָר אֶךְ נָח וְאֶשֶׁר אִתּוֹ בַּתְּבָה (ז)

'... יש אומרים שאיחר מזונות לארי והכישו'. (רש"י)

נח, בהיותו בתיבה, עסק כל היום בעשיית חסד. י"ב חודש עסוקים נח ומשפחתו לזון ולפרנס את כל החי אשר בתיבה, עבודה כבירה ורצופה. על פעם אחת שאיחר נח לתת את מזונו של הארי - הכהו זה ופגע בו.

הדברים נראים תמוהים. הן שינה לא ראו בעיניהם, מנוחה לא נחלו בכל תקופת השהות בתיבה, הם נותנים לכל מין את מזונו בזמנו. האם פעם אחת של איחור כבר דינה הכאה? ביאור על כך מצינו בדברי רבי אליהו אליעזר דסלר זצ"ל. נתבונן: המבול יורד, מציף, מכלה את כל היקום עד ג' טפחים של מחרישה. תיבה אחת מצופה בזפת מבית ומחוץ, האם יכולה היא לשמש כתריס בפני הפורענות, ולהוות מסתור מזרם וממטר שכזה? הלכזו תיבה לא יכול המבול?

אלא, פירש הרב דסלר זצ"ל, לא התיבה היתה ההצלה כי אם מה שמתחולל בתוכה פנימה, החסד החובק זרועות עולם אשר אינו פוסק לרגע. יורד המבול על כל מקום, אך בפני התיבה הוא נעצר. בזמן שהאבדון מקיף כל פינה, ל"עולם חסד יבנה" אין הוא יכול להגיע - תיבת נח! אם רגע אחד מאחר נח לתת את מזונו של האריה - רגע של הפסקת פעילות החסד, אז חשוף הוא לסכנה, שכן הוסרה ממנו השמירה - החסד. ולצאת ממבול עם נכות בלבד, בעוד שהכל מסביב נאבד וכלה, אכן מחיר זול הוא. זה היסוד של העולם שמעמיד אותנו - "עולם חסד יבנה". זוהי התביעה על האדם, וכמו שכותב רבי איצ'לה מוולוז'ין זצ"ל בהקדמה ל"נפש החיים", שכמה פעמים אמר לו אביו, רבי חיים זצ"ל כי האדם לא נברא לצורך עצמו אלא להועיל לאחרים. זה כל תפקידו בחיים - כל מה שהגעת לעולם הוא לצורך הזולת.

(מתוך 'נאה דורש' בהוצאת 'פה נוף')